

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

ТХЪАКІУЩЫНЭ Аслъан: «АДЫГЕИМ ЩЫПСЭУХЭРЭМ ШІУ АЛЪЭГЪУХ АБХЪАЗЫМ ИЦЫФ ГУШХОХЭУ ШЪХЪАФИТЫНЫГЪЭР ЗИКІАСЭХЭР!»

Адыгэ Республикэм и Президенту Тхъакіушынэ Аслъан тыгъуасэ хэлэжъагъ Абхъаз Республикэм и Президенту Сергей Багапш инаугурацие.

Республикэм ипашэу ятІонэрэ пІалъэкІэ хадзыжыгъэр иІэнатІэ зэрэлухэрэм фэгъэхыгъэ Іофтхъабзэр Абхъаз къэралыгъо филармонием шыкІуагъ.

Официальнэу иІэнатІэ зыІохъэм ыуж Сергей Багапш ипсалъэ зэрэщыхигъэунэфыкІыгъэмкІэ, бэмышІэу Грузием зичэзыу уІэшыгъэ зэІуупІэныгъэ дыриІэным игъунапкэ нэсыгъэ Абхъазым чыпІэу ыубытырэм изыкІыныгъэ кыгъэнэжыным иІофыгъо зэшІуихын ылъэкІыгъ.

— Хэгъэгущом — Урысые Федерациеу дунэе сообществэм ыпашъхэкІэ пшъэдэ-кІыжъ ин зыплІэу изылтхъагъэм — ишІуагъэкІэ, тикъэралыгъо ишъхъафитыныгъэ еуцолІэнхэм тыкыфэкІуагъ, — кыІуагъ Сергей Багапш.

Урысые Федерациеу и Президенту Дмитрий Медведевым пшъэрыл зэрэфишыгъэм тетэу Абхъазым и Президент инаугурацие хэлэжъагъ УФ-м и Федеральнэ ЗэІукІэ Федерациеу и Совет и Тхъаматэу Сергей Мироновыр. Іофтхъабзэм джащ фэдэу хэлэжъагъэх Урысые Федерациеу и Къэралыгъо Думэ и депутатхэр, Урысые ишъолъыр зау-лэмэ япашэхэр, абхъаз лъэп-

кым кыхэкІыгъэхэу Тыркуем шыпсэухэрэм яІыкІохэр, ІэКІыб къэралхэу Абхъазым ишъхъафитыныгъэ дезыгъештагъэхэм яофициальнэ лы-кІохэр.

— Адыгеим шыпсэухэрэм шІу алъэгъух Абхъазым ицыф гушхохэу шъхъафитыныгъэр зикІасэхэр! — шыхигъэунэфыкІыгъ Тхъакіушынэ Аслъан журналистхэм адыриІэгъэ зэдгушыІэгъум. — Адыгэхэмрэ абхъазхэмрэ язэкъошныгъэ лэшІэгъу пчъагъэхэм ащышэтгыгъэ хъугъэ. ГъунэгъушІу зэфыщытыкІэхэмрэ зегурыІоныгъэмрэ пыгъу тызэрапхы. 1992-рэ ильэс кыным Абхъазым инарад тыригъусагъ, 2002-рэ ильэсым шышъхъэІуми

ащ дедгъэштагъ, тызэгъусэу Абхъазым ишъхъафитыныгъэ хэдгъэунэфыкІыгъ!

Республикэм ипашэу кызыриІуагъэмкІэ, ткъош абхъазхэр экономикэм, культурэм, гъэсэныгъэм япхыгъэ Іофыгъохэм язэшІохынкІэ, ныбжыкІэ про-ектхэм тызэгъусэу тахэлэжъэ-нымкІэ Адыгеир ренэу Іэпы-Іэгъу зэрафэхъуштым, зэраде-Іэштым ерэмыхъырэхышэх.

Тхъакіушынэ Аслъан осэшхо фишыгъ Сергей Багапш рес-публикэм апшъэрэ ІэнатІэу щыІыгъым епхыгъэу Іофэу ышІэрэм ыкІи фэлъІуагъ Абхъазым и Президенту икІэ-рыкІэу зэрэхадзыжыгъэм елытыгъэу гъэхъагъэ хэлъэу кыфэгъэзэгъэ пшъэрылъыр ыгъэцэкІэнэу.

Адыгэ Республикэм и Президент ипресс-кыулыкъу

АДЫГЭ РЕСПУБЛИКЭМ И ПРЕЗИДЕНТ И УКАЗ

Медалэу «Адыгеим и Щытхъузехъ» зыфилорэр И. Т. Трубилиним фэгъэшъошэгъэным ехыІлагъ

Адыгэ Республикэм ина-укэрэ игъэсэныгъэрэ яхэ-хъоныгъэ пае Іэпэлэсэныгъэ-шхо зыхэлъ кадрэхэм якъэ-гъэхъазырын, ныбжыкІэхэм япатриотическэ пІуныгъэ иІахышхо зэрахишыхъэрэм фэшІ медалэу «Адыгеим и Щытхъузехъ» зыфилорэр Трубилин Иван Тимо-фей ыкІом — экономикэ шІэныгъэхэмкІэ докторым, профессорым, апшъэрэ про-

фессиональнэ гъэсэныгъэ языгъэгъотырэ федеральнэ къэралыгъо еджапІэу «Ку-банскэ къэралыгъо аграрнэ университетым» ипрезидент фэгъэшъошэгъэнэу.

Адыгэ Республикэм и Президенту ТХЪАКІУЩЫНЭ Аслъан

къ. Мыекъуапэ, мэзаем и 10, 2010-рэ ильэс N 12

ДЕПУТАТХЭМ АПАЙ

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм иятІо-кІитІонэрэ тфырэ зэхэсыгъо 2010-рэ ильэсым мэзаем и 17-м зэІуагъагъ.

Зэхэсыгъом иповесткэ ипро-ект мы кыкІэлъыкІорэ Іофы-гъохэр хагъэхъагъэх: ятІонэрэ еджэгъум телъытэгъэ законо-проектхэр: «Муниципальнэ кыулыкъушІэхэм класснэ чинхэр зэрафаусырэ ыкІи къазэрафа-гъэнэжырэ шІыкІэм ехыІлагъ» зыфилорэр, Адыгэ Республикэм изаконхэм зэхъокІыныгъэхэр афэшІыгъэнхэм ехыІлагъэхэр: «Адыгэ Республикэм имуници-пальнэ кыулыкъу ехыІлагъ», «Административнэ правэуко-

ныгъэхэм яхыІлагъ», «ЧыпІэ зыгъэІорышІэжыным ехы-Ілагъ» зыфилорэр; апэрэ еджэгъум телъытэгъэ законо-проектхэр: «Адыгэ Республикэм и Законэу «Чыгу зэфыщы-тыкІэхэр тэрзэу гъэпсыгъэн-хэр», «Адыгэ Республикэм икъэ-ралыгъо хэбзэ органхэм яІоф-шІэн ехыІлэгъэ къэбархэм алъыІэсынхэ алъэкІынэу шыты-ным ылъэныкъокІэ правэзэфы-щытыкІэ зырызхэр тэрзэу гъэ-псыгъэнхэм ехыІлагъ» зыфи-Іохэр; Адыгэ Республикэм изаконхэм зэхъокІыныгъэхэр афэшІыгъэнхэм ехыІлагъэхэр: «Адыгэ Республикэм и УплъэкІу-лътыгъо палатэ ехы-

Ілагъ», «Адыгэ Республикэм икъэралыгъо социальнэ Іэпы-Іэгъу ехыІлагъ», «Адыгэ Рес-публикэм машІохэр щынэгъон-чъэу шыгъэпсыгъэнхэм ехы-Ілагъ», «Адыгэ Республикэм предпринимательствэ цыкІум ыкІи гурытым хэхъоныгъэхэр шягъэшІыгъэнхэм ехыІлагъ» зыфилорэр.

Зэхэсыгъом иІофшІэн сыхъа-тыр 11.00-м шырагъэжъэшт Жуковскэм иурам тет унэу но-мерэу 22-м хэт Залышхом.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхъаматэ игуадзэу САПЫЙ Вячеслав.

НЕПЭ ХЭУКЪУАГЪЭХЭМИ...

Зыныбжъ имыкьугъэхэр законыр зыукъуагъэхэр охътэ гъэнэфагъэм зыщайгырэр Гупчэм Адыгеим ыкIи Пшызэ шьолгыр ащыпсэрэ быслымэнхэм ямуфтиеу Емыж Нурбийрэ чыристан динлэжъу Александррэ тыгъуасэ шылагъэх. Адыгэ Республикэм хэгъэгъу кIоцI ИофхэмкIэ и Министерствэрэ динлэжъхэмрэ зэзгыныгъэу зэдашыгъэм Иофхэабзэр епхыгъэу шыт.

Гупчэм ипашъу Александр Шевляковым кызырэхигъэ-шыгъэмкIэ, зыныбжъ имыкьугъэ нэбгырэ 26-рэ охътэ гъэнэфагъэм мыщ щайгынын амал яI. Аужырэ шапхъэхэм адистъу зэтырагъэпсыхъгъэ унэм еджэпIэ ыкIи зыгъэ-псэфыпIэ чIыпIэхэр, шапIэр, тренажер зал, нэмыкIхэри хэтых. ЩыIэныгъэм чIыпIэ кIын ригъэуцогъэ кIэлэцIыкIухэм ящыкIагъэр экIэри арагъэгъоты, психологическэу IэпыIэгъу афэхъух. Нахы-бэрэмкIэ кыуалIэхэрэр унэгъо имыкьухэм арыс ыкIи ны-ты-хэр зышъхъащымыт сабийхэр арых. Федеральнэ законным диштэу, ахэр мэфэ 30-рэ гупчэм

щайгыных, нэужым унагъо-хэм аратыжъых е зэфэшIыгъэ шыкIэм тет еджэпIэ учрежде-ниехэм агъаклох. Гукъау нахь мышIэми, мыхэм ащыщы-бэм етIани кыагъэзэжъэу кы-хэкIы.

Динлэжъхэмрэ кIэлэцIыкIу-хэмрэ шъхъэихыгъэу зэдэгъу-щылагъэх. Зыныбжъ имыкьугъэхэм къатыгъэ упчIэхэм яджэуапхэр аратыжыгъэх. ЩыIэныгъэм мыхэр чIыпIэ кIын ригъэуцагъэх нахь

мышIэми, гъэсэныгъэ зэра-гъэгъотын, алъэ пытэу теуцон-хэм пае законыр амыукъоу, ялэгъухэм янэкъокъухэзэ, ыпэкIэ лыкIотэнхэ зэрэфар кыыхагъэщыгъ.

ТапэкIи мыщ фэдэ зэлу-кIэгъу-зэдэгъушIэгъухэр зэхэ-щэхэзэ ашIынэу бгъуитIур зэ-зэгъыгъэ.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.
Сурэтыр Iэшынын Аслъан кытырихыгъ.

Шэныгъэр

АДЫГАБЗЭМКIЭ ОЛИМПИАДЭМ ИКIЭУХХЭР

Всероссийскэ олимпиадэм иреспубликэ уцугъо хэхъгъэ предмет зэфэшъхъафхэмкIэ кIэууххэм нэлуасэ шъуафэт-шыгъ. Ау адыгабзэмкIэ олим-пиадэр адрэ предметхэм ате-кIэу зэрэзэхашэрэм кыыхэкIы-кIэ кIэууххэр тIэкIу ауж кыина-гъэх.

Урыс кIэлэеджаклоху адыга-бзэр ззыгъашIэхэрэмрэ адыгэ кIэлэеджаклохэмрэ шъхъафэу зэрэзэхэкъокъухэрэм нахь улэу кыпэкIы. Ау ар тэрэз. Сыда пIомэ адыгэ кыуаджэ кы-кIыгъэу, адыгабзэр зыныдэлъ-фыбзэмрэ урыс пшъэшъэ IупкIэ цIыкIоу адыгабзэ ззыгъашIэ зышIоигъомрэ зб-гъэнэкъокъунхэр тэрэзыло ху-рэп.

ГъэцэкIэнхэр уцугъуитIоу зэтефыгъагъэх. Апэрэр тест гъэцэкIэнэу щытыгъ, ятIонэрэм творческэ ИофшIэныр кыды-

хилытэщытыгъ. Адыгэ кIэлэ-еджаклохэр тхагъэх, урыс кIэ-лэеджаклохэм жэрылоу рассказ зэхэгъэуцагъ.

ЗэкIэмкIи олимпиадэм нэб-гырэ 57-рэ хэлэжъагъ. Коман-дэхэм яхылапIагъэу кыэпIон зыхъукIэ, апэрэ чIыпIэр Теу-цожь районым кыдыхыгъ, ятIонэрэр — Кошхъэблэ, ящэ-нэрэр Тэхъутэмыкьое район-хэм афагъэщыошагъэх.

Нэбгырэ пэпчэ чIыпIэу кы-хыгъэм ехылапIагъэу игугъу кыэтшIын. **Я 9-рэ** классхэмкIэ анахь дэгъухэу кыыхахыгъэх Теуцожь районымкIэ Нэчэрэ-зые еджапIэм кыкIыгъэ Дэгъ-мыкIо Саидэрэ (езыгъаджэрэр Бэгъ Нурыет) Кошхъэблэ рай-онымкIэ Еджэркьое еджапIэм щыщэу МэрэтыкIо Заремэрэ (езыгъаджэрэр КыуикIо Ирин). Мыхэм ябаллхэр зэфэдиых.

Я 10-рэ классхэмкIи анахь дэгъухэм ябаллхэр зэфэди-ых. Ахэр Мыекъопэ гурыт еджапIэу N 6-мкIэ Гышц Заринэрэ (ащ икIэлэегъаджэр Дзыбэ Светлан) Адыгэ респуб-ликэ гимназиэмкIэ Пчэнышъое Мариеттэрэ (ар регъаджэ Хъоц Ларисэ).

Я 11-рэ классхэмкIэ анахь баллыбэ кызыхыгъэр Шэу-джэн районымкIэ Хъатыгъу-жыкьое еджапIэм кыкIыгъэу КIэрэщэ Асыет. Ар Хъаткьо Сусанэ регъаджэ.

Я 9-рэ классхэмкIэ ятIонэрэ ыкIи ящэнэрэ чIыпIэхэр аубы-тыгъэх Адыгэкъалэ щыщэу Датхъужь Фатимэрэ Тэхъутэ-мыкьое районымкIэ еджапIэу N 24-м кыкIыгъэу Тальэкьо Кыутасэрэ.

Олимпиадэм хэлэжъагъэу я 2 — 3-рэ чIыпIэхэр кызы-хыгъэхэм зэкIэми ацIэ кы-пIонэу атефэ, ау пчъагъэр зэ-рэбэм кыыхэкIэу дгъэкIэКIын фаеу мэхъу.

Урысыбзэр зыныдэлъфы-бзэхэмкIэ апэрэ хъугъэх Кош-хъэблэ районымкIэ селоу Воль-нэм щыщэу Фаина Исмаило-вамрэ Яблоновскэм кыкIыгъэ Викторина Ляшенкэмрэ. Езы-гъаджэхэрэр Хьамдэхъу Фати-мэрэ ШъхъэтIумэ Риммэрэ.

Я 10-рэ классхэмкIэ апэрэ чIыпIэр аубытыгъ Пэнэжы-кыуае щыщэу Анжела Попо-вамрэ кыутырэу Игнатевскэм кыкIыгъэ Анна Черненкэмрэ.

Я 11-рэ классхэмкIэ — се-лоу Натырбые щыщэу Анаста-сия Горулкэрэ Тэхъутэмыкьое районымкIэ Мнацаканын Эм-мэрэ.

СИХЪУ Гоцнагъу.

Къатмэс ГошлъапIэ Джумал-динэ ыпхъур ильэс 50 зэрэ-хъурэмкIэ тыгу кыидделэу тыфэ-гушIо! Псауныгъэ пытэ илэу, иса-бийхэм яхъяр ыгъэнасыпышIоу, кыпIэблагъэхэм гушIуагъо нэмыкI кы-фамыхъэу джыри бэрэ щыIэнэу тыфэлъаю!

Илахылхэмрэ игуисэхэмрэ.

АДЫГЭ РЕСПУБЛИКЭМ И КЪЭРАЛЫГЪО СОВЕТ — ХАСЭМ

Ильэсыбэ хъугъэу гуеты-ныгъэ фырялэу псэуальэхэр зэ-рагъэпсыхэрэм, яИофшIэн хэшIыкIышхо зэрэфырялэм, Адыгэ Республикэм исоциаль-нэ-экономикэ хэхъоныгъэ ялахышхо зэрэхашыхэрэм афэшI Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытхъу тхылъ афагъэщыо-шагъ:

Дыды Алай Мыхъутарэ ыкIом, ОАО-у «Псэолъэ кон-

струкциехэмрэ гъогушI маши-нэхэмрэ кыдэзыгъэкIырэ Во-логодскэ заводым» икыутамэу Адыгэкъалэ ия 40-рэ ильэс ыцIэкIэ щытым иучасткэ има-стер шъхъалэ.

Соколов Андрей Юрий ыкIом, ОАО-у «Псэолъэ кон- струкциехэмрэ гъогушI маши-нэхэмрэ кыдэзыгъэкIырэ Во-логодскэ заводым» икыутамэу Адыгэкъалэ ия 40-рэ ильэс ыцIэкIэ щытым идиректор.

Мэзаем и 15-р — адэбз узыр зилэ кIэлэцIыкIухэм я Дунэе маф

АХЪЩЭР АФЭКIОЩТ

Кубанскэ къэралыгъо меди-цинскэ университетым икыу-тамэу Мыекъуапэ дэтыр, онко-логие узхэм зыщайзэхэрэ Адыгэ республикэ диспансе-рыр (АРКОД-р) ыкIи медицин-скэ училищыр кIэщакIо зы-фэхъугъэхэ шIушIэ ермэлыкь мэзаем и 15-м Адыгеим икыэ-лэ шъхъалэ щыкIошт. Адэбз узыр зилэ кIэлэцIыкIухэм я Дунэе мафэ тефэу мы Иофхэа-бзэр ахэм зэхашэ. АРКОД-м испециалистэу Ольга Неткаче-вам кызырIуагъэмкIэ, акаде-мием ыкIи училищым ясту-дентхэм гъомылапхъэу кыагъэ-хъазырыгъэхэр мы ермэлы-кыым щачэщтых, ахэм ахъщэу кыакIапорэр адэбз узыр зилэ кIэлэцIыкIухэм афатIупшыщт. ПстэумкIи ащ фэдэу кIэлэ-цIыкIу 43-рэ республикэм шэп-сэу. ЗышIоигъо пстэури ермэ-лыкьым кыыхэлэжъэн алъэ-кIышт.

Адэбз узым пэшIуекIогъэ-ным и Дунэе мафэ ипэгъокIэу агъэнэфэгъэ Иофхэабзэхэм ермэлыкьыр кыахеубытэ.

Ольга Неткачевам кызырэ-хигъэщыгъэмкIэ, ермэлыкьым имызакъоу, мы Иофыгъом фэ-гъэхыгъэ Иофхэабзэ зэфэшъ-хъафхэр республикэм шызэха-щэх. Медицинем ыкIи гъэсэ-ныгъэм япхыгъэ учреждение-хэр ахэм чанэу кыахэлажъэх. ГушIэм пае, мэзаем и 11-м Мыекъуапэ игурыт еджапIэу N 10-м кIэлэцIыкIухэр тутын-ешъоным зэрэщыуухъумэ-щтым фэгъэхыгъэ зэлукIэ ны-тыхэм апае щызэхашэгъагъ. Ащ специалист зэфэшъхъафэу хэлэжъагъэхэм ны-тыхэм ана-хъэу анаIэ зытырагъэтын фаехэр, кIэлэцIыкIухэм зэрадэ-гушIыцIотхэр, зэрэзекIоштхэр кыафалоттагъэх.

ЗЫЗЭРЭУУХЪУМЭЩТЫР КЪЫЩЕЮ

УФ-м и МЧС АР-мкIэ и ГъэlorышIапIэ испециалистхэм терроризмэм зызэрэщыуухъу-мэщтым фэгъэхыгъэу тхылъ джырэблагъэ кыдагъэкIыгъ. ГъэlorышIапIэм ипашэ терро-ризмэм пэшIуекIорэу Иофхэа-бзэхэм язэхэщэнкIэ игуадзэу полковникэу М. В. Аверьяно-вымрэ ипресс-кыулыкьэу ипа-щэу подполковникэу С. С. Сер-геевымрэ ар зэхэгъэуцагъ. Терроризмэм ишынагъо шы-Iэмэ, узэрэзекIоштыр, зызэрэ-уухъумэщтыр, уйлахыл-гупсэхэм узэрадеIэщтыр, нэмыкI цIыфэу гузэжъогуу хэфагъэ-хэм IэпыIэгъу зэрэптыщтыр игъэкIотыгъэу ащ кыщцеIо, упчIэу МЧС-м кыфагъа-зэхэрэм ащыщыбэхэм яджэуап-хэр итых.

ГъэlorышIапIэм ипашэу пол-ковникэу Гъунэжъэкьо Мурат «Памяткэм» кытегушIыIээ, МЧС-м испециалистхэм опы-тэу яIэ хъугъэр, наукэм ыгъэ-унэфыгъэхэр, дунаим кыщы-

хъурэ терактхэм кыагъэлагъо-хэрэр кыдалтыгъэхэзэ, шапхъэу ашIэн ыкIи агъэцэкIэн фаехэр зэрэзэхэгъэуцагъэхэр, ахэр кызырэкIоу, гурыIогъошIоу кызыратхыжыгъэхэр кы-хигъэщыгъ.

— Терроризмэр анахь шы-нагъоу ыкIи узыгъэгумэКIын Иофыгъошхоу щыIэхэм ащыщ, — ыIуагъ ащ. — Террорист-хэм жыхъэм политическэ гу-хэлъэу яIэхэр кызыдагъэхъун-хэм фэшI цыфхэр агъэфедэх, агъэщынэнхэм пае анахь зышъ-мыжэхэрэм ошIэ-дэмышIэу кыашъхъащэхъэх. Арышъ, зэ-рэзекIоштхэм щыгъуазэхэмэ, террористхэм нахь макIэу ащы-щынэщтых, шапхъэхэр агъэца-кIэхэмэ зыкыаухъумэжы-шыущт. «Личная безопасность в условиях угрозы террористического проявления» — джа-ры тхылъым зэреджагъэхэр.

УФ-м и МЧС АР-мкIэ и ГъэlorышIапIэ ипресс-кыу-лыкьэу

УПЛЪЭКЛУНЫР

Федеральнэ къэралыгъо учреждениеу «СтандартизацияемкIэ, метрологиемкIэ ыкIи сертификациемкIэ Адыгэ гупчэр» зыфилорэм иди-ректор ипшээрылхэр ыгъэ-цэкIэнхэу Матыжэ Аслъан загъэнэфагъэр бэшагъэп. Иоф-шIэпIакIэу зылагъэхьагъэм еплъыкIэу ригъэшIыхэрэм ыкIи пшээрылхэу агъэца-кIэхэрэм кIэкIэу къатед-гъэгущыIэ тшIоигъоу джы-рэблагъэ упчIэ заулэкIэ ащ зыфэдгъэзагъ.

рагъэнафэхэрэр. Енэгугъо непэ а шапхэхэр зэкIэм ашIэнхэ фаеу щыткIэ.

— Мы Иофыр гъэтэрэзыгъэным пае шIо сьд фэдэ пшээрылхэ шъуиIэхэр?

— ЦСМ-м ифитыныгъэхэм ягугъу пшIын хъумэ, тэ пшээрылхэу тилэр къэралыгъо гъэlorышIэным кыхиу-бытэрэ лъэныкIэ шъхьалэхэу псау-ныгъэр къэухъумэгъэным, ветерина-рием, чIыопсыр къэухъумэгъэным, промышленнэ щынэгъончъагъэм, са-тыум, товар зэхъожьыным япхыгъэ Иофыгъохэм ыкIи товархэр зыдэлъын фаехэм ягъэкIугъэнхэм, почтэ ыкIи электросвязым, нэмыкIэхэм яIофшIэн

жъэрэ организациехэм игъом арамь-гъэуплэкIугъэ приборхэр ащагъэфе-дэхэу кызырэхэкIырэр ары. ЗэкIэмэ анахь гукIэгъуныгъэшхо зыхэлъ сэнэ-хъат зилэхэу, цIыфым ипсауныгъэ къэ-ухъумэгъэным фэгъэзагъэхэм агу хэз-гъэкIынэу ыкIи ахэм япхыгъэ щысэхэр къэхъынхэу сыфаеп, ары пакIошъ, цIыфым идавление тэрэзэу зэрамы-шыгъэм е Iэзэгъу уцэу ратыштыр зы-фэдыр тэрэзэу зэрамыгъэнэфагъэм псауныгъэмкIэ зэрарэу кытын ылъэ-кIыштыр зыфэдэр кызышIозгъэшIынэу сыфаеп. Ау ащ фэди хъун ылъэкIышт, агъэфедэрэ приборхэм пчъагъэхэр тэ-рэзэу къамыгъэлагъохэ зыхъукIэ.

— А Иофым епхыгъэ щысэ горэ-хэр къэпхыныхэ плъэкIышты?

— Сатыумрэ товар зэхъожь ИофшIэ-нымрэ ашагъэфедэрэ кызыралыгъэхэ-рэ системэхэм япроцент 80-м нахьы-бэп тагъэуплэкIунэу кытаыхыллэрэр. Псауныгъэр къэухъумэгъэным иоргани-зациехэмкIэ а пчъагъэр процент 82-м шIокIырэп. ИофшIэнхэр щынэгъончъэу щытынхэм ыкIи ИофшIэныр къэухъу-мэгъэным япхыгъэ уплэкIунхэр зэра-шыхэрэ приборхэм япроцент 78-м на-хьыбэп уплэкIуныр ыкIугъэу агъэфе-дэрэр. КызытынэкIыгъэ 2009-рэ илъэ-сым кызыригъэлэгъуагъэмкIэ, кы-зыралыгъэхэрэ амалхэу сатыум шагъэ-федэхэрэ ащыщэ пкыгъэ 841-рэ мыхъужьыштыгъэ дгъэунафыгъэ. Псау-ныгъэр къэухъумэгъэным ылъэныкIэ-кIэ хьадгъэтыкIыжыгъэр прибори 170-рэ, ИофшIэныр къэухъумэгъэным пае агъэфедэхэрэ ащыщэу прибор 400 мыхъужьыштыгъэу тлытагъэ. А пчъагъэ-хэм нафэ къашIы уплэкIуным мэхьа-нэшхо зэрилэр.

Законхэр амыукъонхэм джыркIэ щэгугъых нахь мышIэм, енэгугъо къэралыгъори щэфакIохэри джы зэрэ-щытым бэрэ емызэгъынхэкIэ. Тэ ти-пшээрылхэм атегъэпсыкIыгъэу тызэ-ррэкIошт шIыкIэм ехьылагъэу къэпIон хъумэ, законом ыгъэнэфэрэ шапхэхэм арымыкIэу Иоф зышIэн зыгу хэлъ пстэу-ми тишIуагъэ ядгъэкIышт. Сьд фэдэ прибори уплэкIугъэным пае тирес-публикэ зыфэныкIоштым лъыкIэхьэ-рэ амалхэр тилэх. Заявкэхэр ыкIи Иоф-шIэнэу афэдгъэцэкIэштым ыуасэ къа-тыхэмэ, юридическэ лицэхэм ыкIи шъхьэзэкIэ предпринимательхэм зэкIэ зыфэныкIохэр афызэшIотхыштых. ЫпкIэ кызыатыгъэ мафэм кышыуб-лагъэу мэфипшI пIалъэм имыкIэу за-казхэр афэтэгъэ-цэкIэх.

ИкIэухым зы лъэныкIэ по-требитель пстэуми анаIэ тырызгъадзэ сшIоигъу. Цы-фым ифитыныгъэхэр зэрамыукъохэрэ ууплэкIун фитэу зако-ным егъэнафэ. Ащ ищы-кIэгъэ закъор, гушыIэм пае, шэчалхэр е нэмыкI прибори тиорган зэриу-плэкIугъэр нафэ къэзы-шIырэ тамыгъэ ащ те-дзагъэмэ зэригъэшIэныр ары нылэп.

**СЭХЪУТЭ
Нурбий.**

ТИФИТЫНЫГЪЭХЭР КЪЭТЭЖЪУГЪЭУХЪУМЭХ

— Аслъан, о узэрэплъырэмкIэ, цIыфхэм ящыIакIэ идэгъугъэ непэ сьдэуштыгъэ гъэпсыгъа ыкIи ар нахьышIу шIыгъэным пае сьда шIэгъэн фаеу плъытэрэр?

— ШъыпкIэмкIэ, аужырэ лъэхъа-ным «цIыфхэм ящыIакIэ идэгъугъэ» зыфэпIошт къэIуакIэр бэрэ агъэфедэу аублагъ. Ащ тетэу зыкIэгъэпсыгъэр цIыфхэм ящыIакIэ идэгъугъэ зэрэхэ-мыхъорэр арынкIэ енэгугъэ, нэмыкI шIыкIэм тетэу къэмыIоштыгъэ. Нахьы-пэм къэралыгъом ыгъэlorышIэштыгъэ лъэныкIохэр джы бэдзэр зэфышты-кIэ шыIакIэм тетэу агъэпсыгъэх, үнэе ИофшIапIэхэм алэ илъ хъугъэх. Ащ фэдэ екIолIакIэм иаужырэ щысэу къэбгъэлъэ-гъон плъэкIышт гъо-мылэпхэу продуктхэр шIокI имыIэу серти-фикации ашIынхэ фаеу зэрэщытыгъэм къехъулагъэр. Апэ-

рапшIэ а пшээр-лыр къэралыгъо структу-рэхэм яIофшIэн кыхиубытэхэрэм ахагъэкIыжыгъэ ыкIи бэдзэр зэфышты-кIэ шыIакIэм тегъэпсыкIыгъэ фир-мэхэу, фирмэ цIыкIухэу а отраслэм шы-лажъэхэрэм, а ИофымкIэ заказхэр зы-тыштыгъэхэм язэфыштыгъэ кызы-рыкIоу агъэпсыгъэ. Ащ елбытыгъэу Ио-фым ищыкIэгъэ закъоу хъугъэр про-дукциер сертификацие шIыгъэным ычIыпIэкIэ а фэIо-фашIэм ыуасэ аты-нышъ, тхылъыпIэ цIыкIур къалахыныр ары нылэп. Иофыр ащ тетыгъэмэ, джы сертификациер техыжыпэгъэным зы-фагъэхьабыр. ЗэкIэмэ анахь щынагъоу щытыр а Иофым тельхьапIэу кыфа-гъотыгъэр ары. ЫпэкIэ агъэфедэшты-гъэ зекIуакIэхэм апкь кыкIэу серти-фикацием шIуагъэ кымытыжъэу гъэ-псыгъэ хъугъэшъ, ар техыжыгъэныр нахь дэгъоу алъытэу аублагъ. Джы продукциякIэр бэдзэршIыпIэм ибгъэ-хьаным пае ищыкIагъэр декларацие

птыныр ары нылэп. Ащ зэригъэпсы-рэмкIэ, къэралыгъо органхэм продук-цием ищынэгъончъагъэ ауплэкIун алъэкIышт, ау идэгъугъэ лъыплъэнхэу щытэп. Мыщ дэжыым теубытагъэ хэ-лъэу кышыпIон плъэкIышт бэдзэр зэ-фыштыкIэхэм арылэжъэрэ субъектхэм пшъэдэкIыжышхо зыфалэгъужьы-ным ыкIи яIофшIэн дэгъоу зэхачэным къэралыгъор зэрежэрэр, ау, гухэкI нахь мышIэми, джыркIэ ащ тетэу хъурэп. ГумэкIыгъоу щытыр зэ — зы бгъумкIэ, етIанэ — адрэ бгъумкIэ зытыдыныр тыхэгъэгу бэшагъэу илъ хъугъэ гупшы-сакIэу зэрэщытыр ары. Ары шъхьае, сьда товархэр зыщэфыхэрэ, фэIо-фашIэхэр зыгъэфедэхэрэ цIыфхэу ренэу зипсауныгъэ зэшагъакъохэрэр, агъа-пцIэхэрэр, кIэкIэу къэпIон хъумэ, ренэу гумэкI хэтхэр зэрэмысэхэр? Пермскэ краим щыIэгъэ машIом, Саяно-Шу-шенскэ ГЭС-м кышышхыгъэ аварием афэдэхэм зарихьылIэхэкIэ ары нылэп мысагъэр зытетьхэм (нахь гъэпшынэ-гъошIухэм) алъыхъухэу заублэрэр.

Хъэоньыгъэ тIэкIу горэ зышIырэ къэ-рал пстэуми цIыфхэм ящыIакIэ идэгъу-гъэ зэлъытыгъэ Иофыгъо нахь шъхьа-Iэхэр пхъашъу ашагъэlorышIэх ыкIи джащ фэдэу ахэм къэралыгъор пхъа-шъу ашъалэплъэ. Сицыхъэ тель тэри а шIыкIэм тыкызырэкIужьыштым. Ау ащ тетэу хъун зилъэкIыштыр тэ, товар-хэм ыкIи фэIо-фашIэхэм ягъэфедэкIо пстэуми, товархэмрэ фэIо-фашIэхэмрэ ядэгъугъэ зыкыгъэлэгъэным тыфэ-банэ зыхъукIэ арыкIэ енэгугъэ. Гу-хэкI нахь мышIэми, джыркIэ ащ те-тэу тфэгъэпсырэн.

— Арэу щытми, кыташэрэ товархэм ыкIи тфагъэцэкIэрэ фэIо-фашIэхэм ядэгъугъэ зыкы-гъэлэгъэным пае тэ, цIыф кы-зырыкIохэм, сьда тшIэн фаер?

— АпэрапшIэ тыналэ зытетын фаер тифитыныгъэхэр тшIэнхэр ары. Ахэм такъыпкырымыкIэу зи кыддэхъу-штыгъэ. УФ-м и Законэу «ЩэфакIом ифитыныгъэхэр къэухъумэгъэнхэм ехьыллагъ» зыфилорэм ия 7-рэ статья ия 1-рэ Iахь мырэуштыгъэ кышчIо: «Ты-зэрэсэгъэ шIыкIэм тетэу товархэр (Иоф-шIэнхэр, фэIо-фашIэхэр) агъэфедэхэ, шагъэлъыхэ, зэрэцэхэ ыкIи утилиза-цие ашIыхэ зыхъукIэ, цIыфым ищы-IэныгъэкIэ, ипсауныгъэкIэ, къэзыуцу-хьэрэ дунаимкIэ щынэгъончъэу ахэр щытынхэм, джащ фэдэу цIыфым имылькыу зэрар рамыхынэу гъэпсы-гъэным ифитыныгъэ щэфакIом иI). Мыщ дэжыым кышыIогъэн фае то-вархэм (ИофшIэнхэм, фэIо-фашIэхэм) апае шIокI имыIэу производителым ыгъэцэкIэн фэе шапхэхэр законхэм зэ-

епхыгъэ къэлъытакIэхэр зы шэпхэ гъэнэфагъэм тетэу гъэпсыгъэнхэм Ио-фыгъохэр зехъэгъэнхэр ары. Яфитыны-гъэхэм къапкырыкIэхэ, щэфакIохэр зыщыгъозэнхэ фаер товархэр къашэ-фыхэ, фэIо-фашIэхэр арагъэгъэцэкIэхэ зыхъукIэ шэчалъэхэу, кызыралыгъэхэрэ нэмыкI приборхэу щакIохэм агъэфе-дэхэрэр шэпхэ гъэнэфагъэхэм зэради-штэхэрэ шIыкIэр ары. Зэрашэчыхэрэ, кызыралыгъэхэрэ пкыгъэ пэпчэ, зэра-гъэфедэгъэ пIалъэм елбытыгъэу, икIэ-лъытакIэ зэщыкIулын ылъэкIышт. Ащ пае ахэр уплэкIугъэнхэм пIалъэ гъэнэ-фагъэ илэу щыт. Арышъ, юридическэ лицэкIэ алъытэхэу ыкIи шъхьэзэкIэ предпринимательхэу иIофшIэнкIэ къэ-ралыгъэ уплэкIуным кыхиубытэхэ-рэм шэчалъэхэу, кызыралыгъэхэрэ нэмыкI приборхэу агъэфедэхэрэр шэп-хэ гъэнэфагъэхэм адиштэхэу гъэпсы-гъэнхэм пае ахэм азытет тикъулыкIу рагъэуплэкIун фае.

ГухэкI нахь мышIэми, а шапхэр ты-дэкIи ыкIи ипIалъэм ехъулIэу ашагъэ-цэкIэ пIон плъэкIыштэп. Хабзэм уплэ-кIу ИофшIэнхэр нахь макIэ шIыгъэнхэ фаеу зэрилъытэрэр ыкIи ар шIоигъоны-гъэ тэрэзэу зэрэщытыр предпринима-тельхэм ащыщыбэм ежъхэм яшIои-гъоныгъэ тегъэпсыкIыгъэу кызыгура-гъаIо, законыр умыгъэцэкIэми хъуштыгъэ алъытэ. Тиреспубликэ ирайон пстэуми ащылэжъэрэ сатыушIыпIэ цIыкIухэм ыкIи общественнэ гъэшхэным пылъ предприятияхэм янахьыбэм ашагъэфедэ бэшагъэу арамьгъэуплэкIугъэ шэ-чалъэхэр ыкIи кызыралыгъэхэрэ нэмыкI пкыгъохэр. Сьда ащ кыкIырэр? Ащ нафэ къэшIы щэфакIохэм ыкIи шхапIэ-хэм ачIахьэхэрэм фэIо-фашIэхэр къа-фэзыгъэцэкIэхэрэм къамыгъапцIэхэу къалыгътэн зэрамылэкIыштыр. Мары гъэстыныпхэ игъэхъуапIэхэм ашагъэ-федэрэ приборхэр пIалъэ-пIалъэкIэ ягъэуплэкIугъэнхэм зыщызыдыехэ-рэр, анахъу Теуцожь ыкIи Тэхъутэмы-кIэе районхэм арытхэм, ахэтых. Джащ фэдэу газэу, псэу, электричествэу агъэ-федатгъэр зыфэдыр кызыралыгъэхэрэ приборхэр ипIалъэм уплэкIугъэнхэм епхыгъэ кыныгъохэри мымакIэу шы-Iэх. ЗэкIэмэ анахь гумэкIыгъоу щытыр псауныгъэр къэухъумэгъэным фэлэ-

Теклоныгэм ия 65-рэ ильэс ипэгьок!

Республикэ гэзетитум яредакцияхэр зычлэт унэм икоридор шлэжь мыжьобгьоу елүлгыгэм Адыгеим ижурналист нэбгырэ 17-м альэкьуа-цлэхэр тетых. Ахэр патриот шьыпкьагэх, шлү альэгьурэ Совет Хэгьэгущор фашист техаклохэм ащухьумээз фэхыгэх, егьэшлэрэ щытхьур кьалэжьыгь.

Гэзетэу «Социалистическэ Адыгеим» журналистэу Иоф щызышлэгэз Андырхое Хьусен ыцлэ списокэр кьызылүехы. Украинэм ичлгы гитлеровцэхэм ащухьумээз, уса-клор, политрукыр аджалышэм ыхыгь. Блэнагэм ищысэу зэолл ныбжьыклэм кьызылгьэфагэм Хэгьэгум осэшхо кьыфишлгы, Советскэ Союзым и Лыхьужьыцлэ кьыфиусыгь.

Джащ фэдэу я Хэгьэгущо шлү дэдэ альэгьущыгь адрэ зэоллхэу зыцлэ списокэм итхэми, ащ ишхьафитыныгь пас апсэ атыгь, Теклоныгьэр кьагьэблэгьагь, мамыр щылаклэу непэ тьызхэтыр ахэм кьызырэтфьдахыгьэр зы мафи зыщыдгьэгьупшэ хьущтэп. Мыжьобгьум зыцлэ тетхэгьэ журналистхэм якьэбар зэхтхыгьэ, ильэс эфэшхьафхэм ахэм афэгьэхыгьэ тхыгьэхэр гэзетхэм кьыхаутыхэу хьугьэ, ау С.Щ. Гошэкьом фэгьэхыгьэу тшлэрэр мэклэ дэд: тигьэзет Иоф щылагьэ, ильэс эфэшхьафхэм клэлэгьаджэу, еджаплэм идиректорэу, клэлэ-цлгыкьу ибэхэр зыщагыгь унэм илэшхьэтетэу, хэку тхыль тедзаплэм идиректорэу щытыгь. Хэгьэгум тхьамыклэгьошхо кьызыфыкьоклым, лашэр ышти, фашистхэм апэу-цугь. Сэфэрбий ыпсэ хэ-тыгьэ гитлеровцэхэм члэ-нагьэ зэраригьэшлгы-щтымклэ зышхьасыжьыгьэп, Теклоныгьэшхор тидзэхэм кьыдахынклэ мээз зыгьлүш нахьыбэ кьэ-мынэжьыгьэу, Польшэм ичлгы щызаозэ, фэхыгьэ. Ичлгыужь гупсэ кьынэсы-жьыныр, ибын-унагьо, илахьылхэм кьахьажьы-ныр инасып кьыхыгьэп.

Гошэкьо Сэфэрбий зы-фэдэ цлгыфыгьэр, илоф-шлэклагьэ, ипсэулагьэ зэзгьашлэ сшлоигьоу ащ фэгьэхыгьэ кьэбархэм якьэугьоин ыуж сыхьэ-гьагь, ау кьыздэхьугьэ щыцлэп. Сэфэрбий икьлэл нахьыжьэу хэкум щыцлэ-рылогьэ Кимэ зэгорэм еслогьагь ятэ ехьылагьэу ышлэрэр кьысфилотэжьэу сикьэтхыгьагьэм зэрэси-гопэштыгьэр. «Бэшлагьэ тятэ зыщымылэжьыр, зэ-

ошхом щыфэхыгь, мы-хьун ышлагьэу цлгыф ылоу зэхэсхыгьэп, ау кьеклунэп тятэ сыкьыщытхьоу оз-гьэтхыжьыныр», — кьы-слогьагь Кимэ. Ащ ыуж а темэм кьыфэдгьэзэ-жьыгьэп.

Ильэс зауэлкэ узкьлэ-бэжымэ, профессорэу, ака-демикэу Шхьэлэхьо Абу тигьэзет кьытхыгьэ ста-тьяу Цэй Ибрахьимэ фэгьэхыгьэм сызеджэм сыгу кьэкьыжьыгь Го-щэкьо Сэфэрбий иклалэу Наныу янэ кьылотэжьэу зэрэзыхыгьагьэр Сэфэр-бийрэ Ибрахьимэрэ зэ-ныбджэгьугьэхэу, Цейр-яуни кьыхьэу зэрэщыты-гьэр. Джащ дэжым те-сыубытэгьагь Сэфэрбий ищылэныгьэ гьогьу зышлэу щылэжьхэм залүзгьэкьлэ-нышлэ, кьызгьэлотэжьынуэ. Гукьау нахь мышлэми, ащкьлэ кьыздэхьугьэр лэ-шэу макьлэ. Арыми, Сэ-фэрбийрэ ащ иунагьорэ яхьыллагьэу зэзгьэшлэн слээкьыгьэм тигьэзет-еджэхэр щызгьэгьозэнхэу исхьухьагь.

Тышлүм ищысэ тетэу

Гошэкьо Щэхьэбан иуна-гьо Кьэбэртае кьыкьы-жьы, адыгэ члгыужьым, псыхьохэу Лабэрэ Фэдэрэ ябгьуйтлүкьлэ Урыс-Кав-каз заор аухынкьлэ ильэсы-бэ щыцлэу кьащыуцугьэ-хэм ащыщыгь, Кошхьаб-лэ псэуплэу кьыхихы-гьагь, ыныбжь зекьум, Избашьэхэм япхьоу Хьы-дзэ кьыщэгьагь. Унэгьо зэтэгьэпсыхьагьэ хьу-гьагьэ. Лы зэкьлужьэу, клочлэшхоу, лүшэу, шьып-кьагьэ хэлэу ары зэрэ-щытыгьэу ичылэгьухэм, ибынхэм кьызыраложьы-щтыгьэр. Щэхьэбан члгы-гушхо ылэжьыщтыгьэ, былымхэр ыхьущтыгьэ, тутын кьыгьэкьыщтыгьэ, ар Армавир шаригьащэ-щтыгьэ. Клэлитфьрэ зы

пшгьашьэрэ илагьэх. Чы-лэшхом анахь фэшлгыгьэу дэхэм ащы-щыгь. Кьуа-джэм иефэн-дэуи уахьтэ кьыхэкьыгь. Наныу янэ кьыфилотэ-жьыгьэхэмкьлэ дэгьу дэдэу ащыгь у а з я л л а к ь о ицлгыф цлгы-лохэми, ятэш-

граждан заори, колхоз-хэм язэхэщэни, гьаблэри адыгьэгум мэстабэу кьы-хэулауагьэх, члэнэгьаби тильэпкь рагьэшлгыгь, ау Гошэкьо Щэхьэбан иуна-гьо бэлахьхэм Тхьэм ащухьумагь. Тхьамыкьлэ-гьошхоу кощхьаблэхэм 1918-рэ ильэсым кьафы-кьокьыгьэми хэфагьэхэп, «Тятэжьрэ ыкьохэмрэ ла-жьэхэу губгьом итыгьэх. Чылэм хьульфыгьэу дэ-сыр зэрэзыхаунокьлэгагьэм икьэбар занэсым, гүлэхэзэ кьэжьэгьагьэх якьо-

полкомым унашгьо ышлгы-гьагь ильэсибл зыныбжь клэлэцлгыкьлүхэр зэкьлэ уб-лэлэ гэсэныгьэм кьы-хырагьэубытэнэу. Ащ ыуж шлокь имыцлэу ильэ-сибл гэсэныгьэ ныбжьы-клэ псэуми арагьэгьотын фаеу пшгьэрыль агьэу-цугьагь. Гурыт гэсэ-ныгьэм даклоу сэнэхьат зышарагьэгьотырэ еджаплэхэр кьалэхэм кьащызэлауахыщтыгь ахэм ащезгьэджэщтхэр афигьущтыгьэп. Ар кьы-далыты, 1928-рэ ильэ-

лые афашлгыщтыгь, на-хьыжьы, нахьыкьлэ яупчлэ-жьэгьущтыгьэх. Сэфэр-бий ныбджэгьушхоу илэгьэ Клэрэф Наныу ышыпхьу Кьырымхьан ары псэогьу кьыфэхьу-гьэр. Апэрэ сабыеу Фэдз кьащыфэхьугьэм Саркьлэ еджагьэх, гушлогьуабэ ащ ны-тыхэм кьафихьы-гьагь. Ащ ыуж шгьэо-жьыехэр — Ким, Казбек, Наныу — кьафэхьугьэх. Сэфэрбий иныбджэгьу Наныу ыцлэклэ яшлэо нахьыкьлэ еджэгьагьэх. Сабыхэм анахьыкьлэ дэ-дагьэр япшгьэшгьэжьыеу Саид ары. Тьр заом зе-жьэм, ар ным ышгьо хэ-лыгь, ау ари Сэфэрбий кьыльэгьужьынуэ хьу-

Зэманым

диштэрэр лышлү

дэжэгьухэм аделэнхэу, ау бзыльфыгьэ нахьыжь-хэр кьапыпкьлэхы, тхьэ-лэу-псэлэцлгыкьлэ ерагьэу зэтыралэжагьэх. «Сыд пас шьори пклэнчэу аджа-лыр кьызфэжьугьэсыщта, тикьлэцлгыкьлэу, шхьэхьусэхэу агьэунэхьугьэхэм гукьауу кьытфахыгьэм Тхьэм тыкьыригьэлэнуэ те-лэу» кьызылогьэ бзыль-фыгьэхэм ядэлүгьэх, — кьелуатэ Наныу. — Дзэ Пльыжьым изэолл улэш-гьэхэм а зы мафэм ти-чылэ дэсыгьэ хьульфы-гьэхэр сэхьокьлэ зэтырау-пкьлэгагьэх. Ахэм ащыщ хьугьагьэ адыгэ лэп-кьым ипщыноэ лэпэласэу Хэгьэгьудж Мыхьэмэти. Лажьэ гори зимыцлэу хьа-дэгьур кьызфагьэсыгьэ-хэм бэнышхо афатлэ агьэтлгылыжьыгьэх, нэб-гырэ 368-м якьош кьэ-халэ мыжьосын тыра-гьэуцуагь. Ильэс кьэси кощхьаблэхэм агу кьагьэ-кьыжьых ячылэгьу хье-хэу бзэджашлэхэм, укла-кьохэм алэклэклодагьэхэр.

Фэдз инасып щылыклагь

Щэхьэбан иклалэхэр еджэгьэ-гьэсагьэхэу хьун-хэм фэягь, ау лээхьэнэ мыгупсэфым узыфаер кьыщыбдэхьунэу щы-тыгьэп. Тьр икьлэлэ на-хьыжьэу Сэфэрбий нахь-рыгушхоштыгьэ. Ар ме-дрысым дэгьоу щеджагь, клэлэ нэутхэу, гупкьлэу щытыгь. Унэгьо хьызмэ-тым ылэ еклүштыгь.

Совет хабзэм клэлэцлгы-кьлүхэм яегьэдженкьлэ макьлэп ышлагьэр, чы-лагьохэм еджаплэхэр кьащызэлауахыщтыгьэ. Тьмыр-Кавказ крайис-

сым Адыгэ педтехникум Краснодар кьыщызэлау-хыгьагь. Сэфэрбий а тех-никумом члэхьагь, анахь дэгьоу еджэхэрэм ащы-щыгь. Медрысым зэрэ-щеджагьэм, арапыбзэр зеришлэщтыгьэм ащкьлэ ишлугьэ кьэкьлогьэщт. Курситлүр кьызеух нэуж чылэм клоныш клэлэ-цлгыкьлүхэр ригьэдженхэу тыриубытагь.

Гухэлэу ышлгыгьэм директорыр щигьэгьо-загьэти, изаявление пед-советым щытегушыла-гьэх. Клалэм кьыдыра-гьэштагь: дэгьоу еджэ, шлэныгьэ дэхэклае ил, тикьоджэ еджаплэхэм егьэджакьохэр ямэкьлэ дэ-дэх, Сэфэрбий клэлэгьэ-джэ хьазыр зыфалорэм фэд. Джащ тетэу Гошэкьо Сэфэрбий ищыкьлэгьэ тхыльхэр ратыхи, Фэдз клэлэгьэаджэу агьэкьлауагь. Еджаплэм дахэу кьыщы-пэгьокьыгьэх, егьэджа-кьохэм нэлуасэ афэхьугь. Еджаплэм кьекьлоллэрэ клэлэцлгыкьлүхэм ахэты-гьэх ны-тыхэр зышхьа-щымытыжьхэр, унэгьо кьулайцызхэм кьары-кьыхэрэр. Ахэм ягьэшхэн еджаплэм зэрэщызыхащэ-рэр, хабзэм зерифалэхэрэр Сэфэрбий лээшэу ыгу рыхыгьагь.

Сэфэрбий илэгьоу чы-лэм дэхэм ащыщхэр ныбджэгьушлү кьыфэ-хьугьагьэх. Щыцлэклэп зигунэхэу, хабзэм ицлгы-фалэу алгытэщтыгьэхэм егьэджакьохэр ащыщы-гьэх, ахэм шхьэкьлэфэ

гьагьэ, частэу зыхэтыгьэр мэшлокькьлэ Кошхьаблэ блащы зэхьум, команди-рым зыкьыригьэтлүпщи, ибын-унагьо зэригьэ-лэзгьунэу ядэжэ зыдэ-хьажьым Саидэ цлгыкьлүм ильэситлү фэдиз ыныб-жьыгьэщт. Ятэрэ ыпхьу нахьыкьлэрэ ар япэрэ ыкьлэ яаужьырэ зэлүкьлэ-зэлүплэгьоу щытыгь. Сэфэрбий зэо мэшлошхом кьыхэкьыжьыгьэп, Саи-дэ цлгыкьлүм ильэс 12 на-хьыбэп кьыгьэшлагьэр.

— Тянэ кьызырилотэ-жьыгьэмкьлэ, — ело На-ныу, — тятэ илофшлэн егугьущтыгь, клэлэцлгы-кьлоу ригьэаджэхэрэм ыпсэ ахэтлагьэу щытыгь, тау-рыхьхэр, нарт кьэбар-хэр кьафилуатэщтыгьэ, унэм кьызыкьложькьлэ иса-бийхэм адэджэгьуныр иклэсагь. Еджаплэм кье-кьлоллэрэ клэлэцлгыкьлүхэм ахэтыгьэх «кулак», «наро-дым ишый» зыфэллошт цлэ мэхьэшэгьухэр зыфауси, зянэ-зятэхэр дащыгьэхэр. Ахэм ащыщыгьэх Кугьот зэхьэу Аскэрбийрэ Лэ-устэнбийрэ, Беданэкьо Аскэрбий, нэмыкьлэри. Пцэрыхьакьохэм тятэ афигьэпытэщтыгьэ а клэлэцлгыкьлүхэм нахь ягу-гьунхэу, яунэ нэклэхэм агьэзэжымэ, ашхыщт го-рэхэр зыдарагьэхьызэ ашлэнуэ. «Тэ гьаблэм тыкьезгьэлыгьэр, а лэ-хьэнэ кьыным кьытфэгьу-мэкьыгьэр Сэфэрбий ары, зыдэклауагьэм Тхьэм шлү

(Икьлүх я 9-рэ н. ит).

Теклоныгэм ия 65-рэ ильэс ипэгьокI

цешI» тэнэ ахэм кы-
ралоштыг. КIэлэцIыкIу
ибэхэр зышаIыг унэу
Натырбие дэтым тятэ
директор зыфашиыми
шIушIэн-гукIэгъу Iоф-
хэр зэпигъэуэгъэп, гъунэ-
гъу чылэхэр, къуытыр-
хэр линейкIэ кыкIу-
хьэхэз, кIэлэцIыкIу ибэ-
хэр кыхиштыгъ. А
унэм шаIыгъыгъэху Си-
ху Аминэт, Щыумышх
Лелэ, Шъхъый Къэрал-
бий шIэлфэхэ Сэфэрбий
ащыгъушпагъэп, ицIы-
фыгъэ, ипсэпшIэн зыфэ-
дагъэм икьэбар афэху-
штыгъэп.

Iофхэр зышыхьылэ-
гъэ ильэсхэм Сэфэрбий
гукIэгъур, шыпкьэгъэ-
зэфагъэр хинагъэп, чыпIэ
кыин ифагъэхэм ишIуагъэ
аригъэкIыным зэрилъэкIу
пылгыгъ. КъаIотэжы-
штыгъ «продразверстка»
аIоти, гъаблэм хэтыгъэ
цIыфхэм яунэхэр къа-
лхыгъуэз кызырэкIокIы-
штыгъэхэр, натрыфыш-
хьэ горэ кызагъоткIэ,
егъэшIэрэ пшыныжъ къа-
зэраторальхьэштыгъэр.
Сэфэрбий ауплэкIунхэр
резыгъэкIокIыхэрэм
ахагъахьэштыгъэ. Апэ
итэу унэм зыхьэрэм макъэ
аригъэлүштыгъ «хьэкIэ
лпаIэхэр» кызырэкIо-
хэрэмкIэ, адрэ игъусэхэр
кызыхьэхэкIэ — «мы-
хэм яIэ шыIэп, модэ къа-
кырым шъукIуи къэ-
шъулыхьу, ариIоти, уна-
гъор бIахьэм щухъу-
мэштыгъ.

Зэфэнчагъэу хабзэм
иIумэтхэм къаафэхэрэр
Сэфэрбий инэрылэгъу-
гъу, ау IокIэ закъокIэ сьд
пфэшIэна? УишIуагъэ
цIыфхэм ябгъэкIэу гу
кызыплъатэрэм уау-
бышт, ударагъэшышт.
Фэдз еджапIэм Iоф шIшIэ
зэхъум, нэбгырэ заулэ
зэхъахь, имылажэхэр
патхыгъэгъагъ. Сэфэрбий
ащ афеуцоллагъэп, комис-
сие къагъэкIонышъ, Iо-
фыр зэхаригъэфы шIои-
гъоу район гупчэм теле-
фонкIэ афитеуагъ. ЗIу-
кIэшхо ашIи, Iофыр пчэ-
гум кызыралхьэм, Сэ-
фэрбий къоджэдэс нэб-
гырабэ кыкьоуцуагъ,
къаIуагъ пцIы зэрэты-
ралхьэрэр, цIыф хыеу,
зафэу, шыпкьагъэ голъу
зэрэшытыр.

Фэдз а лъэхъэнэ кыин-
хэм ягъом лажэ зимыIэ
цIыфхэр зэрэшагъэIысы-
штыгъэхэр, зэрэдашы-
штыгъэр, класс банэр
пхъашэу зэрэшыкIуагъэр
тарихьымкIэ кIэлэгъа-
джэу АфэшIэгъо Аслан
итхылыгъу «История аула
Ходзъ» зыфиIорэм дэгъоу
кыышигъэлъэгъуагъ. Гур
зэпызыкыр хъугъэ-шIа-
гъэхэм ахэфэгъэ цIыфхэм
жалымыгъэкIэ зэрадзэ-

кIуагъэхэм шъхъашьоцыр
къегъэгъэджы. Ау бгъэ-
шIэгъон фэдэ чыпIэхэри
кыыхэфэх. Колхозхэр
зэхашэхэ зэхъум, цIыф
хыабэ агъэпшынагъ, агъэ-
тысыгъ, Сыбыр ашагъ.
Лыгъэ-гушхуагъэ кызы-
хыгъэфагъ а лъэхъаным
Хьамыкьо Мырзэбэч
(1888 — 1961) колхозым
афыхьагъэп
олIэжыфэ. Ащ
узэгупшысэн хэлъ.

Гошэкъохэм
ягъунэгъугъэх
Лыихэр, Дзэсэжъ-
хэр, Къуныжъ-
хэр, ахэм анэмыкI
лакьохэри, унэ-
гъо пстэуми зэ-
фыштыгъэ дэ-
гъухэр адырIа-
гъэх Сэфэрбий,
ышхэми. Ятэу
Щыхъбан икIа-
лэхэр адыгагъэм,
цIыфыгъэм яшэп-
хэ ылагъэхэм ате-
тэ ышIугъэх, гъу-
нэгъушIур къо-
шым зэрэфэдэр
агуригъэлүагъэу
шытыгъ. Яунэ
кыихьэрэм Къы-
рымхъан иIанэ
афызIухыгъэ зэ-
пытыгъ.

Къуныжъ Щам-
судин Блащэп-
сынэ шышыгъ,
Кошхъаблэ ээко-
щыжыым Гошэкъо Сэфэр-
бийрэ ащ ышыхэмрэ гъу-
нэгъу афэхуыгъагъ, зэ-
рэлъытэштыгъэх. Заор
кызыежъэм Щамсудинэ
дзэм ашагъ, бэдэдэ те-
мышIэуи къэбар гомыIур
иунагъо кылыгъIэсыгъ:
кIодыгъэ, ау икIодыкIэ
хъугъэм шыгъуазэхэп.
Мыхъамэт кысфиIотэ-
жыгъ янэ кыгъэушци,
«тигъунэгъу Сэфэрбий
нычэпэ къэкIожыгъэшъ,
гушIуакIо тафэкIошт,
зыкьэгъэхъазыр» кызырэ-
рилогъагъэр.

— Цыфыбэ яунэ итыгъ,
Сэфэрбий IаплI ращэкIы,
фэгъушIох, игъусэхэм акIэ-
упчIэх, — еIо Мыхъамэт.
— Тяни, сэри кыткIэуп-
чIагъ. Тыгъгъэштыгъэ тятэ
зыгорэкIэ IукIэнэу хъу-
гъэмэ, икьэбар горэ кы-
тилонэу... Зэо машIом хэ-
хьэрэ пстэури хэкIуадэрэп
ныIа?! «Мыш фэдэ ма-
фэм, чыпIэм пыим езаозэ
шъуикIалэ фэхыгъэ, иныб-
джэгъухэм агъэIылы-
жыгъ» ыIоу зэрыт тхыIэ
кыызфагъэхыгъагъэу
ны-тыхэм агъэежыгъэр
къэкIожыгъэу къашIэ-
жы... ПкIэнчэу ежагъэ-
гушцэх ныри, зэхъэри, зэ-
шыпхъухэри. Зэо машIом
ильэсишым ехъугъэу хэ-
тым иIоф дэгъуна. Сэ-
фэрбий ежъэжыын зэ-
хъум итеплэ гур ыгъэ-
кIодыштыгъ, ыпсэкIэ
кыышIэгъэн фае иунэ кы-

зэрымгъэзэжыштыр...

— Журналистэу Iоф
ышIэ зэхъум, — кыпедзэ-
жы Мыхъамэт, Сэфэр-
бий ытхыгъэ горэхэри
цыIэх. «Ягушци, ялаши
чаныгъэ» ыIоу Мыекъуа-
пэ 1966-рэ ильэсым тхыIэ
кыышIэдэкIыгъагъ. Жур-
налистхэу заом шыфэ-
хыгъэхэм атхыгъэ усэхэр,

загъи, ихъалэлыгъи пыч
афэхуыгъэп.

Ишъхъэгъусагъэу
Къырымхъан кызыри-
IожыштыгъэмкIэ, Сэ-
фэрбий икIалэхэр, ипшъа-
шъэхэр еджэгъэ-гъэсагъэ
хъунхэм кIэхъопсышты-
гъэ. «Сипшъашъэ гъэсэ-
гъэшхо хъушт, врачэу
еджэшт, арыба, сишаш?»

рассказ кIэлкIхэр, пшысэ-
хэр ащ кыдэхьэгъагъэх.
Гошэкъо Сэфэрбий ыт-
хыгъэ пшысэхэу «Ины-
жымырэ Къуиужыемрэ»,
«Къушъхьэм хэты цур»
зыфиIохэрэри а тхылым
кыдэхьагъэх. Урыс тха-
кIохэм атхыгъэхэм ашыш-
хэри Сэфэрбий зэридзэ-
кыштыгъэ. Ари, тигъунэ-
гъулым нэутхагъэу, гуп-
кIагъэу хэлъыр, сьд
IэнатIэ Iутыгъэми, кыхэ-
шыштыгъ, цIыфхэм шIу
альэгъуштыгъ, адыгэ
тхыIэ тедзапIэм, адыгэ
когизым пэщэныгъэ ады-
зэрихъанэу зэрэфагъэ-
шъошагъэр шыхъат мэхъу
уахътэм дезыгъэштерэ
советскэ цIыфэу, патри-
отэу зэрэшытыгъэр.

Иофым фэлэзэр ИофышIу агъазэ

Коммунистэу, кIэлэе-
гъаджэу Гошэкъо Сэфэр-
бий бэп кыгъэшIагъэр,
ау шIэлфэ Iоф дэй ылэ-
жыгъэп, сьд фэдэ IэнатIэ
зыIоти, ицIыфыгъэ зе-
кIуакIэ кыышигъэкIагъэп,
цIыфхэр шIу ылэгъу-
штыгъ, ежымы шъхъэ-
кIафэ кыфашиштыгъ.
КIэлэгъаджэу, еджапIэм
идиректорэу Фэдз зышэ-
Iэми идахэ нэмыкI аIуа-
гъэп, кIэлэцIыкIу ибэхэр
зышаIыгъ унэу Натыр-
бие дэтыгъэм идиректо-
рэу зышэтыми ыгу икьэб-

зэ тIогъогогъо къауIагъ.
1944-рэ ильэсым иты-
гъэгъэзэ мазэ и 25-м ка-
питан хъугъэ. Тихэгъэу
шъхъафит ашIыжы, Поль-
шэм ичыгу шызаозэ Сэ-
фэрбий аджалышэр кы-
тефагъ. Теклоныгъэшхом
ибыракъ Берлин шагъэ-
IэнкIэ мэзиш фэдиз кьэнэ-
жыгъэу 1945-рэ ильэсым
щылэ мазэм и 14-м пыишэм
хъадэгъур кы-
фигъэсыгъ.

Джары Гупчэ
дзэ архивым ти-
писымэ иджэуа-
пэу кытфигъэ-
хыгъэ дэфтэ-
рым кыышIо-
ррэр. Илъэсиплэ
зэо машIом хэ-
тыгъэ офицерым
зы ордени, ме-
дали кымылэ-
ж ы г ь э н ы р
шIошъгъэхъу-
гъуае...

Гошэкъо Щэ-
хъэбан къуитф
иIагъ. Сэфэрбий
ышнахыкIэхэу
Хьэсанрэ Юсыф-
рэ заом хэтыгъэх.
Хьэсанэ рядово-
игъ, Керчь дэжэ
зэхэо пхъашэу
шыIагъэм шыфэ-
хыгъ, Юсыф аг-
рономыгъ, гвар-
дием илейтенан-
тэу дзэм хэтыгъ, Кениг-
сберг дэжэ шыфэхыгъ.
Титеклоныгъэшхо Щэхъ-
бан иунагъо икIыгъэ
икIэлиш фэзэуагъ, апсэ
фатыгъ. Сыхъатбийрэ
Темыррэ заом хэлэжъэн-
хэу хъугъэп. Зэхъэм
якIалэхэр псаух.

Сэфэрбий лъэшэу кIэ-
хъопсыштыгъэ исабий-
хэр цIыф шыпкьэхэу,
гъэсэгъэ-еджагъэхэу
кылыгъэужыныным, ау
инасып кыыхыгъэп. Тэу
гу къабзэр зэо мэхъаджэм
унагъом Iэкихыгъ. Ау
ишъхъэгъусэу Къырым-
хъан ыгу ыгъэкIодыгъэп,
сабийхэр еджэнхэмкIэ,
цIыф дэгъу хъунхэмкIэ
фэлэкIыштыр ышIагъ.

Сэфэрбий ыпхъу на-
хыжъэу Сарэ бзыль-
фыгъэ Iушэу, чанэу, цIэ-
рыIоу шытыгъ. Адыгэ
кIэлэгъэджэ институтыр
кыуыхыгъагъ, комсомо-
лым и Кошхъэблэ райком
иапэрэ секретарыгъ,
кIэлэгъэджэ Iэзагъ, еджа-
пIэм идиректорыгъ, Гъо-
гъо Теуцожъ шъхъэгъусэ
фэхъугъагъ, сабыиш зэ-
дагыотыгъагъ. Теуцожы,
языкIали шыIэжъхэп. Ап-
хъу Нэфсэт университе-
тым щырегъаджэх, та-
рихъ шIэныгъэхэмкIэ кан-
дидат. ЯкIалэу Амин
тарихьымкIэ кIэлэгъадж.
1984-рэ ильэсым Гошэ-
кьохэм яунагъо тхъамы-
кIэгъошхо кьэхуIагъ,

Сари, Кимэ икIалэу Мура-
ти машинэ зэутэкIым
хэкIодагъэх. Сэфэрбий
икIэлэ нахыжъэу Кимэ
ятэ фэдэу лыгъэ-шып-
къагъэ хэлэу дунаим те-
тыгъ. IэнэтIэшхохэм аIу-
тыгъ, идахэ аIо зэпытыгъ,
цIыфхэм шIу альэгъу-
штыгъ, IофышIэшхор
тIогъогогъо АР-м и Къэ-
ралыгъо Совет — Хасэм
идепутатэу хадзыгъ, ор-
денхэмрэ медальхэмрэ
кыыфагъэшъошагъэх,
лэпкыым хъалэлэу фэлэ-
жъагъэм «Адыгеим и
Щытхъузехъ» зыфиIорэ
медалыри кыратыгъагъ.
Ар Кимэ лъэшэу игопагъ.
Ыныбжэ ильэс 70-рэ
имыкьугъэу идунай ыхъо-
жыгъ.

Кимэ ышынахыкIэу
Казбек ильэс 69-рэ
кыыгъэшIагъ, ильэсыбэрэ
водителэу Iоф ышIагъ.
ИкIэлиш игупсэ къуаджэ
шэпсэху.

Сэфэрбий ибынхэм
ащышэу непэ псаоу шыIэр
Наныу, ар 1938-рэ ильэ-
сым кьэхъугъ, Мыекъуа-
пэ мэкъумэщ техникумыр
кыышиухыгъ, ветфельд-
шерэу ильэсыбэрэ лэ-
жъагъэ, Iоф ышIэзэ Мо-
сква ветеринарнэ акаде-
миер кыышиухыжыгъ.
Кошхъэблэ колхозым
ишIермэ ипашэу, ветврач
шъхъаIэу Iоф ышIагъ
1970-рэ ильэсым нэс. Ащ
ыуж Тэхъутэмыкьое рай-
оным ит колхозым итхъа-
матэу ильэсыбэрэ лэ-
жъагъэ, ипсауныгъэ кы-
зызэшэкъом пенсием
кIуагъэ. Ишъхъэгъусэ,
Хьаткьохэм япхъу Гали-
нэ, врач, кIэлитIу зэдэ-
плугъ. Псауныгъэ пытэ
яIэу, ясабийхэм адэт-
хъэжъхэу бэрэ шыIэнхэу
афэтэлэ.

Сэфэрбий псаоу шыIа-
гъэмэ, мэзаем и 13-м
ыныбжэ ильэси 110-рэ
хъуштыгъэ, ау гъэшIэ
кIако хъугъэ, ильэс 45-м
итэу дунаим ехыжыгъ.
Сэфэрбийрэ Къырым-
хъанрэ зэрэздэшыIа-
гъэхэр ильэс 16 ныIэп, зэо
ильэсхэр хэмытэу — ильэс
12 ныIэп. Гошэкъо ыкIи
КIэрэф лакьохэм Текло-
ныгъэшхом икыдэхын
яIахышIу хашIыхъагъ,
чIэнэгъэшхуи ашIыгъ.
Хэхъоныгъэшхо а ла-
кьохэм афэхъужынынэу,
ахэм яцIыфхэу шыIэхэм
псауныгъэ пытэ, насып
яIэу тхъэжъхэу бэрэ псэ-
унхэу тафэлъаIо.

БРАНТИЭ Казбек.

Сурэтхэм арытхэр: **Го-
шэкъо Сэфэрбий, 1943-
рэ ильэсым тырахыгъ;
Сэфэрбийрэ Къырым-
хъанрэ ясабийхэм ахэ-
сых, ашъхъашытыр
Сэфэрбий ышыпхъоу
Гун.**

Адыгэ республикэ клиническэ сымэдждэщэу илъэс 50 гъогу къэзыкӀугъэм мы лъэхъаным отделение 14 и. Ахэм ахэтых сымэдждэщым «илэгъухэри», «нахыкӀэхэри». Непэ зигугъу къэтшырэ отделениер 1978-рэ илъэсым къызэлуахыгъ, ащ ыпэкӀэ къэлэ сымэдждэщым хахьэщыгъ. Ар травматологиемкӀэ отделениер ары.

Отделением ипащэу Хьутлыжъ Тимур.

СЫДИГЪУИ ЛЪЭХЪАНЫМ ДЭБАКЪОХ

Мы лъэхъаным отделением щылэжэрэ врачхэм анахыжэу, ащ апэрэ заведующэу илэгъэ В.Н. Гончаровым Іоф дзышӀлэгъэ НэмытӀэкъо Къэплъан отделением итарихъ кӀэкӀэу къылуагъэзэ къызэрэхигъэщыгъэмкӀэ, мыщ иапэрэ мафэхэм къащегъэжагъэу пӀэкӀор 60 чӀэтыным фытырагъэпсыхьэгъагъ, непи ащ фэдиз сымадж аштэн алъэкӀырэр.

Псауныгъэр къэухъумэгъэным исистемэ хэкум, нэужым республикэм ифэшъуашэм тетэу ащызэхэщӀгъэным фэгъэзгъэгъэ пашэхэм, сымэдждэщым врач шъхьалэу илъэс зэкӀэлъыкӀохэм илэгъэхэм яшӀуагъэкӀэ, отделением щылэжэрэ врачхэм медицинэр зынэсырэ лъэгапӀэм амалэу къытырэр къызыфагъэфедэныр къадэхъуштыгъ. НэмытӀэкъо Къэплъан къызэрэхигъэщыгъэмкӀэ, Краснодар щылэжэрэ ясенэхьатэгъухэм операциеу ашӀын алъэкӀыхэрэм афэдэхэр мы отделением иврачхэм аӀэ къырагъахьэщыгъ, ренэу яшӀэныгъэ хагъэхъоным пылгыгъэх.

ЫпшӀэкӀэ къызэрэщытӀуагъэу, отделениер къызызӀуахым ащ пашэу фашыгъагъ В.Н. Гончаровыр. Ащ ыуж а пшӀэрылтыр ыгъэцкӀагъ НэмытӀэкъо Къэплъан, 1986-рэ

илъэсым къыщегъэжагъэу коллективым пэщэныгъэ дызэрихьагъ ЛпыпӀэкъо Руслъан. 2005-рэ илъэсым отделением пашэ фашыгъ врач ныбжьыкӀэу, илъэс зэкӀэлъыкӀохэм мыщ щылэжагъэу Хьутлыжъ Тимур.

— Непэ тиотделение щылэжэрэ кӀалэхэр зэкӀэ мыщ

Мары 2004-рэ илъэсым къыщегъэжагъэу тиотделение интернатурэр врач ныбжьыкӀэхэм щакӀушъ, нэбгырэ 14 фэдиз дгъэхъазырыгъэ, шӀэныгъэу, ІэпӀэсэныгъэу тиспещалистхэм яӀэр ахэтлхъаным, ядгъэшӀэным тыпыл.

Мы лъэхъаным отделением врач 7 чӀэт. Ахэм ащыщэу нэбгыритӀур — Хьутлыжъ Тимуррэ ЛӀэхъусэжъ Зауррэ — медицинэ шӀэныгъэхэмкӀэ кандидатых, врач 3-р — НэмытӀэкъо Къэплъан, Хьутлыжъ Тимур ыкӀи Мэкэнэе Юсыф — апшӀэрэ категориер къызыфагъэщӀошгъэ специалистых, адрэхэм апэрэ категориер яӀ. Мыщ фэдэ шӀэныгъэ, ІэпӀэсэныгъэ зилэ, ахэм ренэу ахэзыгъэхэрэ врачхэм яшӀуагъэкӀэ, непэ отделением къычӀафэхэрэм ящыкӀлэгъэ медицинэ Іэпылэгъу арагъэгъотыным мыхэр фохъазырых. Хьутлыжъ Тимур къызэрэхигъэщыгъэмкӀэ, «эндопротезирование» зыфалорэ операциеу хылыгъэу тапӀэкӀэ Краснодар тицӀыфхэр зыфагъаӀоштыгъэхэм афэдэхэр 2005-рэ илъэсым къыщегъэжагъэу мыщ пашы. Республикэм щыпсэурэ нэбгыри 110-м ащ фэдэ Іэпылэгъу арагъэгъотыгъ.

Ящытхъу пӀоныр къалэжыгъ медсестра 29-у отделением чэчи мафи чӀэтхэм, сымаджэхэм яфӀло-фашӀэхэр мыпшыжыгъэхэу зыгъэцкӀэхэрэм, врачхэм ІэпылэгъушӀу афэхъухэрэм.

Коллективым зэрэпсауу тыфӀалэу гъэхъэгъэшӀухэр тапӀэкӀи ашӀынхэу, псауныгъэ яӀэу, ягъухэлъышӀухэр къа-

«щытӀуагъэх» пӀоми хъушъ, — еӀо Къэплъанэ. — Мыхэм зэкӀэми апшӀэрэ гъэсэныгъэ загъотым ыуж интернатурэр мыры зыщакӀугъэр, ахэр тиколлектив щыщ хъугъэхэу сыдигъуи къытшыхъуштыгъ.

дэхъоу, ящытхъу арагъалоу илъэсыбэрэ цӀыфхэм афӀэлэжъэнхэу.

ЖАКІЭМЫКЪО
Аминэт.

Сурэтхэр Іэшъынэ Аслъан тырихыгъэх.

ДЖЭГУ ДАХЭР ЧЫЛЭМКІИ ШЪУАШЭ

Мытэрэзэу зекӀорэ кӀалэр зытлэгъукӀэ, «А кӀал, уадыгъа?» етӀо. Ащ къыдгъэкӀырэр тилъэпкӀэгъу ныбжьыкӀэм фэшъуашӀышъ ары зекӀокӀэ дэир. Гукъауу щыт нахь мышӀэми, тятэ пашгъэхэм къытфыхахыгъэ, тэри къытлӀагъэ-Іэсыжыгъэ шэн-хэбзэ дахэхэм уасэ афэтымышӀэу, къытмыдзэхэу загъорэ къыхэкӀы. Ар емыкӀушху.

Дунаим зы цӀыф лъэпкъ гори тетынэп адыгъэхэм афэдэу зекӀокӀэ дахэхэр зыхэлъ, тэ тыхабзэхэм афэдэхэр зэгъафэгъэхэу цыкӀуи ини, бзылфыгъи хъулыфыгъи, тыдэ щыӀэми, хэт гушыӀэгъу фэхъугъэми зызэригъэпсыщт шыкӀэхэр зэгурыгъэ-Іуагъэу зилэ. Мары нэмыкӀ лъэпкӀэхэм тызахэхэкӀэ тэ тшӀоемыкӀур, тшӀоугубгъэныр ахэм зекӀуакӀэ афэхъужыгъ. ГушыӀэм пае, тым гӀосэу тымылъэпкӀэгъу кӀалэр тутын ешӀошъ, аркӀ дилӀышъ. Ахэм анэмыкӀ зекӀокӀэ дэйхэри яолъэгъулӀэх.

Тиадыгъ унагъохэм ащыщхэми узыфӀе емыкӀу зекӀуакӀэхэр непэ ащыплӀэгъуштых. Дэир нахь псынӀкӀэу цӀыфхэм аштэ. ЫкӀохэр къегъэтӀыскӀыгъэу Іэнэ шыгъэм къыдыпӀэсхэу, хъохъу дахэхэр къылозэ аркӀыр адзылӀэтырэ тым сыд епӀошъ, ащ есэжыгъэшъ, емыкӀоу зыфилӀэгъужырэр.

Тинахыжъ Іушхэу тилагъэхэм адыгагъэр аль хэлъыгъ, ар зыукӀохэрэм нэбгъунджэу япӀыштыгъэх, нэиутэу емыкӀу зызыхэрэм ямытэрэзыныгъэ зекӀуакӀэ араӀожыштыгъ, джы нахыжышӀухэр тилӀэжхэп, куп зыгъэдӀон, зезышӀыгъун ахэтэп. «Уижъ ыӀорэр шӀэ, уикӀэ ышӀырэр шхы» хъаулыеу алуагъэп, зыгорэ зылӀэгъугъэу, зыгорэ зэхэзыхыгъэу уапэ итым уеупчӀыжмэ, уедӀлӀумэ ухэукъоштыгъ.

Сэ лъэшэу сыгу къеӀо непи зышӀуагъэ къэкӀошъ хэбзэ дахэхэр зэрэчӀэтынэхэрэр. ГушыӀэм пае, сабыеу къэхъухэрэм адыгацӀэхэр зэрафамыусыжырэр. ЗАГС-м кӀорэм ежъ зыфаер арегъэтхы, гуащи, пщи, къоши, шыпхъуи адыгацӀэу аӀохэрэр цагъэзыех. ШыпкӀэ, зэманым къекӀурэ цӀэр къыхэхыгъошӀоп, ау адыгъ хъулыфыгъацӀэхэр, бзылфыгъацӀэхэр зыщызэхъу-гъоегъэ тхылхэр тиеджэгъэ-шхӀохэм къыдагъэкӀыгъэх, ахэм ярӀплыхъэба?! Сыда ялажэр цӀэхэу Асхъадым, Ерстэмым, Долзтым, Джанбэчым, Нартым, Асыетым, Сарыетым? Хъау, ежъхэм къыхахыштых мыурыс-мыадыгъ цӀэхэр е уахътэм димыштӀэжхэрэр. ЕтӀани нахь дэижы хъурэр адыгацӀэу тэтӀэжхэм, нэнэжхэм ясабий фаусыгъагъэр еджэгъэ-гъэсагъэхэр ІэнэтӀэшхӀохэм залууцӀохэкӀэ ацӀэхэр зэблахъужэу къызэрэжагъэр ары. ГушыӀэм пае, Мыхъамэт фаусыгъагъэмэ — Михаил, Аслъанчэры фаусыгъагъэмэ — Александр мэхъужых. Ахэм афэдэхэм «урысхэм адыгацӀэхэр къафалорэ» зыфӀлоштыр ушъхъагъу ашӀы. Адэ къэжъугъотӀл урыс унагъом кыихъухъэгъэ сабыим Мэджд е Хъэмид цӀэу фаусыгъэу. Тэрэз ашӀэрэр, ащ пае

сыгу ябгъэрэп. Хэти исабий адыгацӀэ фаусыныр нахь къекӀу. ІэнэтӀэшхӀо Іууцуагъэм къыригъэкӀурэр, тейкӀытыхъэ адыгацӀэ зэрихъанэу, ар зэблихъоу къыхэкӀы. Лъэшэу емыкӀу ар. МӀкӀэ-макӀэзэ фильмэхэм ахэт геройхэм ацӀэхэу нахыбэрэ зэхахырэ Петр, Иван, ПрокӀоп, Сергей, Александр зыфӀлоштыр афаусыхэу къаублэнкӀэ енгъуагъо.

ЯтӀонэрэ Іофыгъоу зигугъу къэсшӀы сшӀоигъор тинысэщэнысэищ джэгухэр зэрэзхӀащэхэрэр ары. ГушӀуагъо, хъяр чылэм къыдэхъухъэмэ гъунэгъу къуаджэхэм къарыкӀыхэти, джэгуплӀэ къаӀлоштыгъэх, пщынэ ІэпӀэсэхэу Аульэ Олзгъэ, Мыхъэмэджэнэ Хъарисэ, ТемзэкӀо Алий пщынэр «къагъэгъушыӀэу», цыфхэр агъэчэфхэу джэгухэр ашӀыштыгъэ, ядахэ районым бэрэ щалуагъ. Джы адыгъ пщынэм ижъынч макъэ мӀкӀэ дэд зэрэзхӀащыжырэр, сьд «ионика» джы къырагъэжыагъэр? Укыдэшъони плъэкӀырэр. Пщынэу тэрэз тымылӀэмэ, чӀыфгъо зыхэлъ джэгуй тилӀэштӀэп. Джы кафема макӀох, ащ джэгу пашы унэ зили, зимыӀи. Уишагу уихъяр дӀэпхыныр зыкӀи къекӀоу слытэрэп.

Джэгуй тэрэзэу зэхӀащэмэ дэгъугъэ, ар ныбжьыкӀэхэм ягъэсепӀышху. ЗэхӀащӀо дэгъум мэхъанэшхӀо иӀ, ау ащ фӀэдхэри тимакӀэх. Адыгъ пщынэ щымы-Іэжыым фэд, аккордеоныр къаштэшъ, зӀкӀэми ашӀлодахэу къырагъало. Тиужыхэм къаӀлэныгъэ къэщӀо орадхэр ныкӀоу тыкӀоу къырагъало.

ТилъэпкӀэ культурэ фэшъуашӀэп непэ изытет хъугъэр, ныбжьыкӀэхэр акӀырыплъынхэу пщынаохэр нахыбэрэ зэрагъэ-нэкъокъузэ ашӀымэ ишӀлэгъэ-шхӀо къэкӀонэу сеплӀы. Щысэ зытырахын щыӀ — Дзыбэ Мыхъамэт, ЗэфӀэс ГошӀпапӀэ, УнэрэкӀо АскӀэрыбый афэдэхэр.

ТиорӀдхэри бэрэ Іужыхэрэр, орӀдыкӀэхэр амыусыжхэрэм фэд. Ащи хӀкӀыжыпӀэ имылэу щытӀэп, зэнэкъокъухэр нахыбэрэ зэхӀащэхэзэ, орӀд дэгъу зытыгыгъэхэм шӀухъафтын лъапӀэхэр арагъэз ашӀымэ, ишӀлогъэшхӀо къызэрэӀоштым шӀэч хэлъэп.

Тиадыгъ шъуашӀэ дэхэ дэд. «Налмэсымр» «Ислъамыемр» ІӀкӀыбым зыкӀоэкӀэ тикъэшъуакӀохэм якъешӀакӀи, ящыгыни агу етӀысхъэ, ари дэгъу. ТилъэпкӀэгъу хэхэсхэм яджэгухэм хэбзэ дахэ зэрахэлъыр телевизорымкӀэ тӀлӀэгъу, ахэм адыгъ шэн-хабзэхэр агъэ-кӀодыгъэхэп, янахыжъ инахыжыпӀэ ит, кӀалэр икӀлапӀэ ит, япшъашӀэхэри шыкӀа-шӀох, пчӀэгум къызихъэхэкӀэ дахэу къэшӀох. Тэтыхэм ягъэ-псыкӀэ уезгъы хъунэу щытӀэп. ТипшъашӀэхэм языфӀапкӀэ гум ыштӀэрэп. Хэта ахэр гъончӀэджым ыныбашъхъэ къыдӀэщэу, къопс псыгъор щыгъэу джэгум зыгъаӀохэрэр? А пстӀэуми тызӀэдягупшысэн, дэир хэты-дзынышъ, дэгъур къӀдгъэнэн фае. Джащыгъум адыгъ джэгу шыпкӀэм къытфигъэзэжышты.

ХЪАГЪУНДЭКЪО Щамсэт.

«Нахь дэгъу зэрэхъуштым те-
гупшысэ, ау сыдигъуи зэрэхъу-
штыгъэм тетэу тиофхэр зэшло-
кых» уагъало лъэпкъ Иофыгъо-
хэмкIэ гупшысэ куухэм узахи-
хэкIэ, лъэтемыгъэу шIэгъэн фа-
ехэмрэ зэкIэ адыгэ лъэпкъым
фэгъэхьыгъэу шIагъэу хьурэмрэ
зэбгъаппшэзэ.

Тэ, хэкурысхэм, тильэпкъ
Иофхэр тишIоигъоныгъэхэм ади-
штгэхэу? амалэу тилэ хьугъэхэм
къакакIахэу ыкIи хэбзэ-бзы-
пхъэу уцугъэхэм къапкъырыкIы-
рэ Иофыгъо шIагъохэ фэдэу, ана-
хъэу къэралыгъо тилэ зэрэхъу-
гъэм ишIуагъэкIэ реклокыхэ зы-
хьукIэ, ахэм тинэбгырэ пэпчъ
ышхьэкIэ иIахь ахэлъэу зыфи-
лгъэужьгъэу тарэгущо, тарэкъи,
тызщитхъужьынри ахэмкIэ

альэкIырэп, бэшIагъэба яхэкужъ
кIэрычыгъэхэу зыпсэхуэрэр,
янахьыбэм яныдэлъфыбзэр чIа-
нагъ, якушъагъэри адыгэ ку-
шъэжыгъэп нахьыбэм, якушъэ
орэди хэт ышIэра нахьыбэм
къызэралоштыгъэ бзэр...

«Уитехъон еплъи, плъакъо
ушху» алуагъэба тижьыхэм, ама-
лэу ямылагъэм адыгэ шэн-зе-
кIуакIэу, адыгэ еплъыкIэ-шIы-
кIэу бэ ахифызыкIыгъэр. «Узы-
мыгъакIорэм уигъэчъэна?» —
адыгэу укъызэтенэжъыным
игъэохъу хьылъэу бэ апэкIэкIы-
гъэр. Ары, сыгу ябгъэрэп, сыгу
къео къыгтэхуэлэрэр, тызынэсын
ылъэкIыштыр, амалэу тимиIа-
гъэр зыщидгъэгъупшэу, ащ
илъахъэ зетымыгъэлъахъэу, ти-
лъэпкъ зэхэшыкIэу тыдэрэ лъэ-
ныкъуи къышыушыгъэу, ти-

зэрэтшIоигъор, ар лъэныкъуи-
тIумкIи зэрэфедэр». Ары, «ар
къылогъагъэмэ нахь федэ къы-
хьыштыгъэшIэ Io хэлъэп, ау «бэ-
рэ зэрэхъу хабзэу ари хьугъэ»,
гухэкIми.

Узэгупшысээнэу бэ хэлъыр
ащ. Хэмыукъорэ щыIэп, ау
лъэпкъ зэфэсышхом ипчэгу
адыгэхэм яIoфыгъохэм чIыпIэ
нахь ин шаубытын фэягъэу къыс-
щэхъу. Бэ упчIэу шхьхэм къи-
хьэрэп. Хэта ар зизэфэсыгъэр,
сыда пшъэрылъ шхьаIэу иIа-
гъэр, тырку партиехэм язэнэкьо-
къу фэдэу агъэпсын ямурады-
гъа? Мы къатIорэр ежъ Хьуажъ
Фахьри игушыIэхэми къагъэ-
шпыпкъэжы: «Джы нэс тихасэ-
хэм ащ фэдэу зы партия горэм
игъусэхэу зыкIи зыкъагъэлъэ-
гъуагъэп. Фашист-шовинист
партиехэм зыкIадебгъэштэн
щыIахэп. Ежъ Фахьри къызэри-
тхыгъэмкIэ, КАФФЕД-м ихэса-
шхьэ оппозиционнэ партием
(нэмыкIэу къэплонэу хьумэ, тыр-
куе шовинист партием) нахь зы-

«Сыдигъуи зэрэхъуштыгъэу...» уагъало

тишIоемыкIоп. Ау лъэпкъ гупшы-
сэм, зэшIохыгъэн фэе Иофыгъоу
тапашхьэ итхэм, уадыгэ шып-
къэным акупкI укыкIэу тинэ-
бгырэ пэпчъ игушысакIи, изе-
кIуакIи ар гоплъхьан зыхьукIэ,
къыбгурэIo узыщитхъужьызэ
зыбгъэрэхъатыным, узыфэрэз-
жыным тиIoфхэр зэрэпчы-
жэхэр. Анахъэу ар зыфэгъэхьы-
гъэр етIани хэхэс адыгэхэр ары.
Адыгэхэм гъэхъагъэу тилэмрэ
чIэнагъэу тшIырэмрэ ящэлъэ
итэмэшхьитIу чIыпIэ рэхъат
имыуцохэу дэпкIай-къепкIэххэу
«къангъэбылъ» зэрэшIэхэрэм гу
лътэгъуае хъуштэп гуфаллъэу
ащ уеплъынэу угу къызыбгъэ-
кIырэм.

Джыри зэ къыкIэсэгъэтхьы:
япчъагъэкIэ бэкIэ нахьыбэ хъоу
къызэтенэгъэ адыгэ хэхэсхэм
афэгъэхьыгъэ зыхьукIэ, мы зигу-
гъу къэтшIырэ Иофыгъохэр Иоф-
хэм язытет нахь нахь Iэежъ етIа-
ни. Шыпкъэ дэдэм тетэу угу-
щылэн зыхьукIэ, хэхэсхэм ащыщ
нэбгырэ зырызхэм къалорэмрэ тэ
тишIоигъоныгъэрэ непэ щыIэ
хьугъэ гъэпсыкIэхэу къышIотэ-
гъэшIы зэкIэ хэхэсхэм яхьылIа-
гъэуи, ау уяплъпэмэ, яллыкIо
«пэрытхэм» ащыщыбэми язе-
кIуакIи, ягупшысакIи икIу дэ-
дэу уагъэразэрэп, тильэпкъ ине-
ушщытым фэлэжъэнхэмкIэ непэ
агъэцэкIэшъурэ Иофыгъохэм
уакъыпкъырыкI хьумэ. Ар сэ
сизакъоу сигулыгъэу сеплъырэп,
бэми къалоу зэхэпхышт. Джары
тыгу нахь зыгъэкIодырэри ыкIи
ащ дыкIыгъоу тIэ зэкIэдзагъэу,
нахь тызэгурьIoу, тицIыфхэр
нахьыбэу а Иофхэм нахь ахъа-
дгъэхэу, тишпыпкъэу, тыгу къыд-
делэу тыпсэун фаеу пшъэрылъ
пытэ къытфэзыгъэуцурэри!

Гу зэрэлыстэрэмкIэ (Тхьэм
ащкIэ сыхэукъоу къычIегъэкI),
пчъагъэм ащ елытыгъэу шIуа-
гъэ къыгъэу хъоу сеплъырэп. Гу-
щылэм пае, Адыгэ Хасэхэм Тыр-
куеми, нэмыкI хэгъэгухэми бэ
хьухэу Иоф ашашIэу къатхьыи,
ащ тигъэгущIоу, тигугъэми за-
къыригъэлэтэу, ащ тетэуи узы-
гъэтхьэн Иофыгъуабэ къадэхъоу
сеплъырэп. АщкIэ тильэпкъэгъу
хэхэсхэр згъэмысэхэу арэп, зэ-
хэсэшIыкIы дэгъоу: ахэм зыхэс
лъэпкъхэм япсихологие ащыщ
хьугъэ, якъэралыгъо хэбзэ гъэ-
псыкIэхэм адырамыгъэштэн

лъэпкъ зэхашIэу
тэмабгъоу зызылэ
фежъагъэм зед-
гъэушъомбгъуэз
пэрыохъуджэу
уашъом зетымы-

гъэкIымэ хэкурыси, хэхэси!
Ащ фэдэ гупшысэу сыгу къи-
таджэхэрэм рэхъат къысамытэу,
шIэгъэн фаехэм сафикъудыеу,
сыгу хэткIуыкIызэ джыри сафэ-
зыгъэзагъэр «Пшхьхэ умылгы-
тэжъэу нэмыкIхэм уалъытэштэп»
зыфиIoу Хьуажъ Фахьри икIыгъэ
мазэм «Адыгэ макъэм» къыри-
гъэхъагъэр ары. Гугъэжъу Джи-
хьан зыфэдэ цIыфыр ыкIи лъэп-
къым фишIэн ылъэкIыштыгъэ ихэ-
хэс гъусэхэр зэрэщыгугъыхэрэр
сэ сшIэрэп, джащ фэдэу изе-
кIуакIэ уасэ естышгъунэу слъыгъ-
рэп. Ау Джихьан илгъэситIo зы-
тхьамэтэгъэ КАФФЕД-м IV-рэ
конгресс хэлэжъагъэу, тэ дэгъоу
тшIэрэ Хьуажъ Фахьри а кон-
грессым изэлукIэ зэрэкIуагъэу
къытхыжъыгъэм укыпкъыры-
кIымэ (джары сэ IэубытыпIэ
сшIырэр), Гугъэжъу Джихьан
ащ ыпэкIэ, илгъэситIукIэ узэкIэ-
Iэбэжымэ, цыхъэ фашIи, шIу-
кIэ шыгугъэхэу илгъэситIу пIалъэ
зилэ IэнатIэу ратыгъагъэм пшъэ-
рылгъэу къытырильхъэщтыгъэр
ежъ ышхьхэкIэ иеплъыкIэ горэ-
хэм атемыфапэщтыгъэми, зы-
горэкIэ а лъэхъаным цыхъэ къы-
зэрэфашIэу къызэрэщыгугъыхэ-
рэ мандатим къыпкъырыкIызэ,
докладыр къышIы зэхъум «шо-
винистхэм япартие ыжэкIэ къэ-
гушыIэу пшIуигъэшIыныр» те-
фэщтыгъэп, ау тэри тишIохъу-
хуныгъэ пытэкIэ ащ ипшъэры-
лыгъэр — Фахьри ащ къылоп-
хъагъэкIэ къыригъэкIухэу зигу-
гъу къышIыхьыгъэр ары итхыгъэ:
«...адыгэр зынэсыгъэр, ыбзэ зы-
фэдэр, илгъэситIукIэ узэкIэIэбэ-
жымэ, зэрэщытыгъэм нахь нахь
дэй зэрэхъугъэр, псынклэу
зэрэкIодырэр, тикъуаджэхэм
адэт еджапIэхэм тызыщеджэ-
шъун фэдэ горэхэр елбэтэу аща-
гъэпсын зэрэфаер, арэу мыхьумэ,
адыгабзэр мы чIыналъэм убы-
хьыбзэм фэдэу зрышхьыбэхьы-
штыр, ар тырку лъэпкъымкIи
емыкIушхо зэрэхъуштыр (тырку
лъэпкъым щыщхэу зэфэсым
къекIолIэгъэ ллыкIохэм зэхара-
гъэхьынышъ, ащ яакъыл къыгъэ-
ушынэу ащкIи — **М.Р.**) хэмыкIо-
кIэжышты бжыгъэ шIуцIэу ду-
наим къызэрэщыфалгъэгъуштыр,
тихэкужъ екIурэ гъогур къытфы-
зэIуахын зэрэфаер, тикъэралы-
гъуитIу — Тыркуемрэ Урысы-
емрэ — язэпхыныгъэ нахь пытэ

фикъудым фэдэу къэлэзгъуагъ».
Тыналэ тетэгъэ: КАФФЕД-м
итхьамэтэ Гугъэжъу Джихьан
закъо иеплъыкIэп джы зигугъу
къышIырэр, хэхэсшхьэ псаур
(ащ нэбгырэ 11 хэт) ары. Адэ ара
узэрэщыгугъыпхъэу щытыгъэр
хэхэсшхом иIoфшIэн? Хьау, джы-
ри хьау!

КIо зэкIэ дэеу хьугъэ сIорэп.
Уегъэразэ «зэлукIэшхом къекIо-
лэштхэм алыагъэлэсмэ ашIои-
гъо гупшысэ куухэр зыхэлъ
псэлъэ щэрыохэр залэу зэрыс-
хэм идэпкъхэм къызэрапалъэ-
гъагъэхэм. Ахэм ащыщэу «Мы
чIыналъэм тIпсэ фэтты зэхъум, тэ
тыркубзэр тшIахэщтыгъэп, джы
тиныдэлъфыбзэ тшIэжыырэп»,
зыфиIорэм тыркухэмкIэ нахь
фэгъэкIуатэ иIэу сеплъымыи, ащ
уезэгъышты. Баскхэм ягушылэ
щэрыуи хэпхыни, хэплъхьани
щыIэп: «Бзэр дунаим зыкIыте-
кIодыкIырэр ащ рыгушыIэхэрэм
япчъагъэ зэрэмакIэр арэп, а бзэр
зышIэхэрэр ащ зэрырымыгушы-
Iэхэрэр ары нахь». Тэрэз дэд ар!
Убых лъэпкъым щыщ исыжъ-
ба Тыркуем? Ис. Ау убыхьыбзэр
кIодыгъэу алыгъэ, рыгушыIэрэ
щылэжъэнышъ. Тэри ащ фэдэ
къытэмыхьулэнэу тыфаемэ, ти-
цIыкIуи тиини, цIыф къызэры-
кIуи, министри, депутати, пре-
зиденти адыгэу зальтэжъымэ,
тиныдэлъфыбзэ чIарэмын! Къыз-
гурыIорэп: лъэпкъым урилIы-
кIоу, ДАХ-м уритхьаматэу, ти-
лэпкъэгъухэу хымэбзэ хьафым
«ыумэхъыгъэхэм» уахэхъагъэу
адыгабзэкIэ зэфэсышхом укы-
шымыгушыIэныр сыдым шыща?
Ар емыкIу, игъуаджэ, япэсыгъэп
Ажабахэ Къаншъаубийи, лIыкIо
купым инахьыжъэу Тау Пщы-
къани, нэмыкIхэми. Ар зекIо-
кIэ дэеу ары сэ сызэрэплъырэр.
«Унэм зыщыгъаси, хасэм кIо»
залуагъэр тыгъуасэп, непэп ныла!
ЗэрэхъурэмкIэ, Къалмыкь Юрэ,
Шхьэлэхэу Абу афэдэхэу агукIи,
апэскIи адыгэлI трибунхэм, ора-
торхэм, бзэм илэшIугъэрэ ибай-
ныгъэрэ фэкъулайхэу зыгъэлъэ-
гъошгуштыгъэхэм афэдэхэмкIэ
шыкIэгъэхэу фэхъу фежъагъ
ДАХ-м.

Бэ къэпIон плъэкIыштыр ти-
лъэпкъ Иофыгъохэм язытеткIи,
ахэм язэшIохын тызэрэфэлажъэ-
рэмкIи. Ар нэрылгъэу къытфа-
шIыгъэ КАФФЕД-м ихэсашхьэ
отчетэу конгрессым къышишIы-
гъэми, кIэу хэсашхьэр зэрэха-
дзыжыгъэми. Гухэлъ дахэхэр
зыдаIыгъэу зэлукIэшхом ти-
лъэпкъэгъухэр екIолIэгъагъэхэми,
сыдигъуи зэрэхъу хабзэу хьугъэ...

МЭХЪОШ Русьлан.

ЧЭЩ КIАХЭМ КЪЫХЭКIЫГЪЭР

КIымэфэ чэщхэр кIыхьэхэ-
ми, къоджэдэхэр пасэу мэго-
лъяжых. Ары егъашIэм зэ-
рэгъэпсыгъэр: тыгъэм дэгъо-
лъяжых, тыгъэм къыдэгъэжы-
жых. МэкъумэщышIэмэ ар
яныбжырэ хабз. ЕтIани заор,
Хэгъэгу зоошхоу кIорэр къы-
хэхъажыгъэшъ, пфэхъу-пфэ-
мышъуми, псынклэу гъолъы-
жыгъэныр нахьышIукIэ къы-
хэхъы. Мэзахэ къызэрэхъоу
остыгъэхэр хамыгъээнхэм
алъыплъэнхэу пшъэрылъ зыфа-
шIыгъэ цIыфхэм къуаджэр
къакулъхэ. Нэфынэ дэпсыпIэ
ямыIэу шхьханыгъупчъэхэр зэ-
тегъэпсыхъагъэхэми, остыгъэр
хэбгъээнныр къыпфадэрэп. Мэ-
зих щэхъу тетыгъо хэкум щы-
зимылгъэ фашистхэу зэкIафа-
гъэхэр зэралъэкIэу къызэцэ-
къэкIых. Пчыхьэ къызэрэхъоу,
IэнатIэу зэрэхэрэр аухьэдэгъы-
рэм фэдэу, гъуахъомэ, гырзы-
хэзэ пчим исамолетхэр къе-
жъэх, Краснодар лъэныкъом
узыплъэкIэ, мэшIо лыгъэу сты-
рэм ыбзэгухэр къыдэкIуаех;
ахэм ашхьагъыкIэ кIочIэшхо
зилэ прожекторхэм янэфынэ, Iэ
кIыхьэ зэблэхъу, ошбогум щэ-
лыхьы. Къалэм къышхьа-
рыбидэрэ самолетхэм алъэ-
хъух, нэфынэ зэхохэмкIэ
къызыхагъэщыхэкIэ, яох, мэ-
шIо устхьор ошбогум къэтэ-
къохэу зальэгъукIэ, кIэлэ мы-
далоу зэдэджэгухэрэр дэпкIаех,
къэшъох «А охыжъ, сикъош,
а охыжъ!» — зэдырагъаштэу
мэкъуох. Джащ фэдэу къызшы-
хэкIырэм унэм тыккельзэдэ-
жышъ, тынэ-тынэжъхэр тэгъ-
гушIох. Тызэрэсэжыгъэу, Iэ-
шIу-IушIу горэ къытIэклалъхэ.

Мызэгъэгурэ пчыхьэр рэ-
хъатыгъ. Къэлъэшыны нэшанэ
зилэ хыжъ макIэ къепщэщтыгъ.
Жыбгъэм тыхэтэу тыджэгу-
ныр тиджэгъуагъ, арыти,
«шхьхадж иунэ дышъэ лъакъо,
тэ тиунэ — чэм лъакъо» тэзэ-
регъаIуи, тэ, хьэблэ кIалэхэр,
тызэбгырыкIыгъэхэу.

Тызагъэшхэхэм, хьаку ма-
шIом къыпсырэ нэфынэр ти-
остыгъэу, пхьэнтIэкIу шхьхэ-
ко кIыхьэм нэбгыришчымы тыте-
тIыхьагъ: сэры, сшынахьыкIэ
Айтэч, сшыпхъу нахьыжъэу
Сар (тынэ ЦыкIужыекIэ ащ
еджэщтыгъ). Тшыпхъу «тфы»
закIэкIэ еджэщтыгъ, бэмэ
яджэщтыгъ, Iуш цыкIум зэ-
шитIур тигъэтхэжыштыгъ:
пшысэхэр къытфиIуатэщты-
гъэх, тхылъхэм къытфаджэ-
щтыгъ, «Къышъуфэсхыгъ сэ,
къышъуфэсхыгъ сэ... Мы тIэ-
кIу дэдэр къышъуфэсхыгъ»
ыIозэ. Джащ дыхэтэу кIэщы-
гъо горэхэр къытфишэщышты-
гъэх: гъэгъугъэхэр, хьалыжъу,
хьалыжыи зыфэпIоштыр.

Тызэпшъым, типIэмэ тIэ-
жыгъэу тыщылыгъ. Бэри пэ-
мылгъэу чыем тыхильэшъуагъ.
Чыяпэ зыгъыдзыгъэ ужым сы-
къышъуфэсхыгъ. Хыжыыр къы-
зэрэлъэшыгъэр къызэхэсшIагъ:
чыгъ шхьхъапэхэр къэшъуих,
къызилыкIэ, пчъэм зыгорэ
къелункIы пшIуигъэшIэу, гур
къегъэтхыты. ТIэкIу тешIа-
гъэу шхьханыгъупчъэм къыте-
охэрэм фэдэу къысшIошIыгъ.
Жыбгъэр телъхъагъу сшIи,
зысыушъэфгы. Тео макъэр зэ-
пыуштыгъэп. Мыщ дэжыым
тыни къэгумэкIыгъ: «А, Гош-

нан, — джары сянежъ зэре-
джэщтыгъэр, — зыгорэ къы-
теоу къысшэщхъу...» Сянэжъ
ымакъэ къэлугъ: «Жыбгъэр
арэу къычIэкIын». Ауми
ышхьхэ къыIэти, ытхьакIумэ-
хэр кIигъэзыкIыгъэх. Нэужым
къыкIэлъыкIуагъ: «Ары Iай»,
— ыIуи, къэтэджэу фежъагъ.
Тянэ мыщ дэжыым къэлэIуагъ:
«А, Гошнан, Iупхыкъон...» Тэ-
ри лъэлонымрэ гынымрэ ама-
къэ къызэхэтхыгъ: «Пустите,
пожалуйста, пустите! Моего
сыночка убили...»

Тянэжъ пчъэр зыIуехым,
урыс бзылфыгъэм, ядэжъ
ифэжыгъэм фэдэу, зыкъыжэ-
хидзагъ, итхьаусыхэ ымыухэу
къыIоштыгъ: «Как я буду
жить? Как я буду жить?.. Отец
тоже пал на войну...»

Iэшъыфэ-лъэщыфэ ышIызэ,
чэщ кIахэм къыхэкIыгъэ бзы-
лфыгъэр унэм къыришагъ.
МэшIолум IуигъэтIысхъагъ,
хьакушхьхэм тет шхын шIы-
гъэхэм алыIэбагъ. Ащ фэди-
зым, Iанэр сянежъ къегъэхъа-
зырыфэ, урыс бзылфыгъэ
тхьамыкIэм ихьэдагъэ зэпыу-
гъэп: «Моего сыночка убили...
Как я дальше буду жить?..»
Ыгъаши, тIэкIу нахь къызэ-
Iэсэжыым, урыс бзылфыгъэм
къехъулIагъэр щатэмэ, пчъэзэ
къыIотагъ: «С сыночком на
руках я поехала к матери в
Краснодар. Вскоре город нача-
ли сильно бомбить. Опасаясь
за меня и сыночка, она насто-
яла, чтобы мы покинули город,
несмотря на сумерки...»

ТIэкIу-тIэкIуэ зэкIэми щы-
гъуазэ тыхъугъ бзылфыгъэр
къутырэу Городским зэрэщы-
шым. Гъогубгъумэ заридзы-
зэ, чэщ гъогум тетэу зысабый
къэзыгъээн зыгу хэлъыгъэм
ыпсэ кIэрэчыгъэр щэ гъоры-
кIом ыхыгъ. Зэрэштагъэм
къыхэкIэу, ышIэрэри ымышIэ-
жъэу, сабый хьадэр гъогум пэ-
Iудзыгъэ чыгъ чIэгъым къуан-
цэхэмкIэ чIигъэбылъхьы, сыгу-
сыбгъэ ыIозэ, ышхьхэ къыри-
хьыжъэжыгъ. Iэсэн ылъэкIы-
рэп: «Моего сыночка убили...
Как я буду дальше жить?..»

ЗэшитIум тшхьхэхэр чыхIэ-
ным къызэрэчIэтхыгъэхэр
бзылфыгъэ тхьамыкIэм зельэ-
гъум, игъын джыри нахь кэ-
лэлыштыгъ: «Какие вы счастли-
вые! Ваши дети живы...»

Мыщ дэжыым тынэжъ ар
зэригъэлэсэщтым еусагъ: «А,
Пэхъу, мы тхьамыкIэр Iэсэ-
штэп. Угозгъэгъуалъхьэ сшIои-
гъу...» — ыIуагъ.

ИлгъэсипшI зымыныбжъ
кIалэр гъэдэлэгъошIути, ся-
нежъ ыIорэр сшIагъэ: унищым
азыфагурэм чэщ кIахэм къыхэ-
кIыгъэ хьакIэмрэ сэрырэ тя-
нежъ тычIишагъ. Унэр фэбэ-
пIагъ. Пэр къызэтырихи, тя-
нежъ тигъэгъолъыгъ. МыдыкIэ
бзылфыгъэ тхьамыкIэр мэгу-
Iэжы, «Сыночек мой... сыно-
чек!...» — еIошъ, ыIгъэ сыкле-
гулIэ, етIанэ «Моего сыночка
убили!.. Как я буду дальше
жить?» — мыгъор зэпыурэп.

Игъынрэ идэхэшIагъэрэ зэ-
хэтэу чыер къыстырагъао.
«Сыночек мой... сыночек!...» —
игугъу нэпсы стырэу къыхьы-
рэр сыбгъашъоу къызэрэтелъа-
дэрэр къызэхэсшIэ.

ПЭНЭШЪУ Хьазрэт.

Теклоныгэм ия 65-рэ илээс ипэгьокI

ЛЫХЪУЖЪНЫГЭМ ЛІЗУЖХЭР ЗЭРЕПХЫХ

Хэгъэгъу ззошхом Теклоныгээр кызыщыдагыгээр илээс 65-рэ зэрэхъурэм ипэгьокIу военнэ-патриотическэ, интернациональнэ пIуныгэм афэгъэхьыгъэ зэхыхьхэр Адыгэ Республикэм щэкIох. Афганистан дзэ кыулыкбур щызыхьыгъэхэмрэ Хэгъэгъу ззошхом иветеранхэу Мыекъуапэ дэсхэмрэ тыгъуасэ офицерхэм я Унэ щызэлукIагъэх.

Адыгэ Республикэм и Парламент идепутатэу, Афганистан дзэ кыулыкбур щызыхьыгъэмэ яобшественнэ организациеу АР-м щызэхашагъэм ипашэу Мырзэ Джамбэч зэхыхьэм кызырэрщи-гуагъэу, Хэгъэгъу ззошхом ехы-лэгъэ кыбархэм ныбжьыкIэхэр нахышIоу ащыгъэгъозэгъэнхэм фэшI заом имашIо зыпэкIэ-кыгъэхэм нахыбэрэ кIэлэеджа-кIохэр аIугъэкIэгъэнхэ фае. Афганистан дзэ кыулыкбур щызы-хьыгъэхэмрэ Хэгъэгъу ззошхом

рэм, зэкъошныгъэм, мамырны-гъэм ямэхьанэ кызырэремы-Iыхырэм ныбжьыкIэхэр шагъэ-гъозэнхэр япшъэрэлы лъапIэу зыфалытэжы.

Мыекъуапэ иадминистрације ипашэ игуадзэу Сергей Стельмах зэлукIэм хэлэжьэрэ ветеранхэм кыафэгъушIуагъ. ЛIыгъэу зэрахьа-гъэм осэ ин зэрэфашIырэм С. Стельмах кытегушылагъ. Зэ-рэсымаджэхэм кыыхэкIэу зэлукIэм кыекIолIэн зымылэкIы-гъэхэм ядэжъ кIощтых, Хэгъэгъу

Медальхэр тыгъуасэ зыфа-гъэшъошагъэмэ ащыщых Мария Даниловар, Сергей Григорян, Алыбэрд Лъэустэнбий, Влади-мир Абакумчик, Виталий Смир-новыр, Георгий Третьяковыр, Александр Цыпциныр, Хьаткьо Налбий, нэмыкIхэри.

Медальхэр заом иветеранхэм азытыжыгъэхэр Афганистан дзэ кыулыкбур щызыхьыгъэхэр ары. Ринат Рахматулиным янэу Ма-рие медалыр зэрэратыжыгъэм макIап узэригъэгъушысэрэр. Мырзэ Джамбэч, Талъэкьо Ас-лъан, Талъэкьо Юр, нэмыкI дзэкIолI-интернационалистхэр Хэгъэгъу ззошхом иветеранхэм афэгъушIуагъэх, зэгоуцохэзэ нэп-еплэ сурэтхэр зытырарагъэхы-гъэх.

Ринат Рахматулиныр военнэ-патриотическэ клубу «Феник-сым» ипашэ. НыбжьыкIэу ащ хэт-

хэр зэхыхьэм хэлэжьагъэх, вете-ранхэм гушыIэгъу зэрафэхъу-гъэхэм дакIоу, кыэгъагъ Iэрам-хэр аратыгъэх, тапэкIи зэрэ-зэлукIэщтыхэм, IофшIэнэу зэда-гъэцэкIэщтым зэдэгъушысагъэх.

Адыгэ Республикэм ивоеннэ комиссарэу Александр Авериныр Хэгъэгъу ззошхом иветеранхэм, Афганистан дзэ кыулыкбур щы-зыхьыгъэмэ Теклоныгэм ия 65-рэ илээс фэгъэхьыгъэу кыа-фэгъушIуагъ. ЛIэуж зэфэшхьаф-хэр зэлукIэм зэрэхэлажьэхэрэр Iофыгъо дэгъукIэ ащ ылытагъ. НыбжьыкIэхэм шIэжъ яIэу пIугъэнхэм, гукIэгъу ахэлэу щыIэныгъэм игъогу рыкIонхэм афэшI, военнэ-патриотическэ, интернациональнэ пIуныгэм афэгъэхьыгъэ зэлукIэхэр щыIэ-ныгъэм епхыгъэхэу зэхашэщтых.

Сурэтхэр зэхыхьэм кыищы-тырахыгъэх.

иветеранхэмрэ гушыIэгъу зызэ-фэхъухэкIэ, псынIкIэу зэгурэIох. Заом икыныгъохэр гукIэ аушэ-тыгъэшъ, зэфэхьысыжъэу ашIы-

ззошхом Теклоныгээр кызыщы-дагыгээр илээс 65-рэ зэрэхъургъэм фэгъэхьыгъэ медальхэр араты-жыбщтых.

Тиконцертхэр

ЩЫIЭНЫГЭМ ФЭУСЭРЭМ ЕДЭIУГЪОШIУ

Орэдусэу, орэдыIоу, Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо фи-лармоние иэстрадиэ ансамблэу «Оишутенэм» ихудожес-твеннэ пацэу ХьэкIэко Алым ипчыхьзэхыхьэ Мыекъуапэ щыкIуагъ. Концертхэр АР-м изаслуженнэ артистэу Сихъу Станислав зэрицагъ.

Лъэпкъ культурэмрэ иску-ствэмрэ зышагъэлъэпIэрэ уна-гъом ХьэкIэко Алым шапIугъ. Орэдэу ыусыхэрэр кыблэ шъо-лырым, Москва, тилъэпкъэгъу-хэр зыщыпсэурэ хэгъэгъухэм ащэжынынчых. ЦIэмэзрэ хьа-кIэмрэ афэгъэхьыгъэ музыкаль-нэ произведенийхэр артист макIап кызыIорэр. Композиторэу Гъот Аслъан «СихъакIэр» мэкъэ IэтыгъэкIэ кызыхидзэкIэ, иску-ствэр зикIасэхэр Iэгъу зэрэфыте-ощтыгъэхэр тшыгъушIэрэп.

УсакIом иIофшIагъэ зэрэлъы-кIуатэрэм улъыплъэ зыхъукIэ, зэфэхьысыжъхэм апэу кыахэб-гъыщы пшIоигъомэ ащыщ твор-чествэм епхыгъэ амалхэр зэри-гъэфедэхэрэр. ХьэкIэко Алым, лъэныкыуабэ кызылIуубытызэ, искусствэм зэрэщылажьэрэр пчыхьзэхыхьэм кышIаIуагъ. Композиторыр щыIэныгъэм пэб-лагъэу зэрэтхэрэм ишIуагъэкIэ, хъугъэ-шIагъэхэр нахышIоу кырыелотыкIых. ХьэкIэко Алым иныбджэгъухэр, инэлъуасэхэр

Адыгэ Республикэм изакъоп зы-щыпсэухэрэр. Сыбыр, Москва, нэмыкIхэми Iоф ащызышIэрэ иныбджэгъумэ афэгъэхьыгъэ орэдхэр ыусыгъэх. Адыгэу Уры-сыем ишъолъырхэм арысхэр на-хыбэрэ зэлъыкIонхэм, зэщы-мыгъушIэнхэм афэшI телефонкIэ зэрзэфытеохэрэм дакIоу, иску-ствэм зэфышIэнхэ ылъэкIыщтэу А. ХьэкIаком ылыгътэзэ, афиу-сыгъэ орэдхэр пчыхьзэхыхьэм кышIаIуагъэх.

Мыекъуапэ иорэдкIэ концер-тыр кыаухыгъ. Орестрэм орэ-дышъохэр пчыхьзэхыхьэм кы-щыригъэIуагъэх. Артисткэ ныб-жьыкIэхэу Жьакъыщкъул Мари-нэрэ ШатIэкьо Маринэрэ А. Хьэ-клаком кыдежыгъуэгъэхэм ащы-щых.

Концерт ужым гушыIэ фабэ-хэр ХьэкIэко Алым кыфаIуагъ Адыгэ къэралыгъо университе-тым иректорэу Хьунэго Рэщыдэ, АР-м и Камернэ музыкальнэ те-атрэу Хьанэхъу Адамэ ыцIэ зы-хьырэм ихудожественнэ пацэу

Сулейманов Юныс, АР-м и Лъэпкъ театрэ иар-тистхэу Хьакъуй Аслъанрэ Джо-лэкьо Рэщыдэрэ, культурэм бэрэ щылэжьагъэу Аб-рэдж Альмир, ан-самблэу «Жъыум» музыкэмкIэ ипа-щэу Кушъу Свет-ланэ, орэдыIоу Емыж Нурбий, нэмыкIхэми. Ащ фэдэ концертхэу щыIэныгъэр кызыIуатэхэрэр нахыбэрэ зэхашэнхэ фаеу пчы-хьзэхыхьэм хэлэжьагъэмэ кыа-Iуагъ.

АР-м и Къэралыгъо филармо-ние идиректор шъхьаIэу, УФ-м культурэмкIэ изаслуженнэ Iо-фышIэу, АР-м искусствэхэмкIэ изаслуженнэ IофышIэшхоу Хьот Заур усакIом щыIэныгъэр ыльэ-гъун зэрильэкIырэр Алым итвор-чествэ кышIаIотагъэу ылы-тагъ. Концертхэм изэхэщэнкIэ ХьэкIэко Алым IэпыIэгъу кы-фэхъугъэмэ лъэшэу афэраз. Мые-къуапэ иадминистрације ипашэу

Михаил Черниченкэм, АР-м и Къэралыгъо филармоние иди-ректор шъхьаIэу Хьот Заур, нэмыкIхэми афэразэу ацIэ кы-риIуагъ. Концертхэр еплъыгъэмэ агу рыхыгъ, Адыгэ къэралыгъо университетым, нэмыкIхэми ащ фэдэ пчыхьзэхыхьэ ащыкIощтэу кыбар зэхэтхыгъэшъ, искусс-твэр зикIасэхэм А. ХьэкIаком ит-ворчествэ нахышIоу зышагъэ-гъозэн алъэкIыщт.

Сурэтым итхэр: Хьот Зауррэ ХьэкIэко Алымрэ зэдэгъу-щыIэх.

НэкIубгъом итхэр зыгъэхьызыгъэр ЕМТIЫЛЪ Нурбий.